

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma / Julkishallinto ja juridiikka

Teija Uski

RAJARIKOSTEN RIKOSPROSESSUAALISET ERITYISPIIRTEET

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma

USKI, TEIJA	Rajarikosten rikosprosessuaaliset erityispiirteet
Opinnäytetyö	46 sivua + 10 liitesivua
Työn ohjaaja	Lehtori Päivi Ollila
Toimeksiantaja	Kymenlaakson käräjäoikeus Kotkan kanslia
Helmikuu 2010	
Avainsanat	rajarikos, esitutkinta, venäläinen, haastaminen, rangaistus

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan Kymenlaakson käräjäoikeudessa Kotkan kansliassa olevien ulkomailla asuvien venäläisten rikosprosessia vuonna 2009. Prosessissa on poikkeavaisuuksia tavalliseen verrattuna, ja siitä kertoo käräjäoikeudessa oleva suora haastopäivä. Suorahaastopäivät ovat Kotkan kanslian erikoisuus, koska muualla ei ulkomailla asuvien venäläisten rikosjuttujen käsittelyyn käytetä heille tarkoitettua yhtä päivää.

Opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja havainnoiva. Sen pääasiallinen tavoite on tuottaa käräjäoikeudelle yleisluontoinen esitys käsiteltävistä ulkomaalaisten asioista, niihin liittyvistä työtehtävistä ja työnkulusta. Opinnäytetyötä varten olen tutustunut aiheita koskevaan lainsäädäntöön, oikeuskirjallisuuteen sekä oikeuskäytäntöön ja eri viranomaisten haastatteluihin. Näiden pohjalta on laadittu esitys käräjäoikeudessa käsiteltävistä ulkomaalaisten rikoksista, prosessin kulusta ja prosessin eroavaisuuksista.

Suorahaastopäivät on todettu hyväksi tavaksi käsitellä ulkomailla asuvien venäläisten rikosjuttuja, ja se vaatii rikosprosessin aikana hyvää yhteistyötä eri viranomaisten välillä. Ongelmana on koettu, että asiakirjoissa on ollut epäselvyyttä, ja se saattaa jättää rikosjutun vanhentumaan käräjäoikeuteen, eikä sitä pystytä ratkaisemaan.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Public Administration

USKI, TEIJA

Bachelor's Thesis

Supervisor

Commissioned by

February 2010

Keywords

Special features of border crimes in criminal procedure

46 pages + 10 pages of appendices

Päivi Ollila, Senior Lecturer

District Court of Kymenlaakso, Kotka office

border crime, criminal investigation, Russian, summoning, penalties

This thesis examines the crimes committed by Russians seen by the Kotka office in the year 2009. It tells about the criminal process and differences between Finnish and Russian citizens. Because the Russian border is near border crimes are one of the most common offences seen in the Kotka office.

The aim was to create a compact datapacket from the criminal procedure for the District Court of Kymenlaakso, Kotka office. With the help of this datapacket it is easier to deal with foreign respondents. This thesis concentrates on the special day that is used for Russian defendants and examining why the criminal investigation authorities are forced to take the defendants into custody.

Information found in the thesis originates from numerous different sources such as works of literature, different documents made by Finnish authorities and various websites. A great amount of insider knowledge has been acquired from the district court judge and the district attorney.

The result of the work shows that the district court is efficient in dealing with foreigners. Of course there is a lot to improve, mainly in the information-flow between criminal investigation authorities. Also a crime case may be postponed due to a fault in a document made by the authorities.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	7
2	RAJARIKOKSET	7
	2.1 Mitä ovat suorahaastopäivät?	8
	2.2 Rikosnimikkeet	8
	2.3 Venäläisten vangittujen rikokset	9
	2.3.1 Käsittely Kymenlaakson käräjäoikeudessa Kotkan kansliassa	10
	2.3.2 Törkeä veropetos	11
3	ESITUTKINTA	11
	3.1 Tavoitteet ja yleiset periaatteet	12
	3.2 Syyttäjän toiminta	13
	3.3 Esitutkintaviranomaiset	14
	3.3.1 Poliisi	14
	3.3.2 Tulli- ja rajavartiolaitoksen viranomaiset	15
	3.4 Oikeudet ja velvollisuudet	16
	3.5 Tulkin käyttö esitutkinnassa	16
	3.6 Esitutkinnan päättäminen	17
4	PAKKOKEINOT	17
	4.1 Pidättäminen	17
	4.2 Vangitseminen ennen pääkäsittelyä	18
	4.3 Tutkintavankeus	18
	4.4 Matkustuskielto	19
	4.5 Poliisin, tulli- ja rajavartiolaitoksen suorittamat pakkokeinot	20
5	SYYTEHARKINTA	20
	5.1 Yleistä	20
	5.2 Syyttämättä jättäminen	20
	5.3 Syyteoikeuden vanhentuminen	21

6	HAASTEHAKEMUS	22
6.1	Sisältö	22
6.2	Syytteen yksilöiminen	24
6.3	Tuomioistuimelle toimitettava aineisto	24
7	HAASTAMINEN JA TIEDOKSIANTO	25
7.1	Haaste	25
7.1.1	Vastaaja henkilökohtaisesti	25
7.1.2	Vastaajan poissaolosta huolimatta	26
7.1.3	Asiakirjojen kieli	27
7.2	Tiedoksianto	27
7.2.1	Asiakirjojen valmistelu	27
7.2.2	Tiedoksianto Venäjälle	28
7.2.3	Tiedoksianto Suomen rajalla	28
8	KÄRÄJÄOIKEUDEN PÄÄKÄSITTELY	29
8.1	Yleistä	29
8.2	Vangittu vastaaja	29
8.3	Syytetyn poissaolosta huolimatta	30
8.4	Etenemisjärjestys	30
8.5	Tulkkaus käräjäoikeudessa	31
8.6	Ilmoitus ratkaisusta ja muutoksenhakuohjaus	32
9	RANGAISTUKSET	33
9.1	Sakkorangaistus	33
9.2	Ehdollinen vankeus	34
9.3	Ehdoton vankeus	35
9.4	Ulkomaalaiset vangit	35
10	SEURAAMUSTOIMENPITEITÄ	36
10.1	Käännyttäminen	36
10.2	Karkottaminen	37
10.3	Maahantulokielto	38
10.4	Merkintä rikosrekisteriin	39

10.4.1 Poliisin tietojärjestelmät	39
10.4.2 Ulkomaalaisrekisteri	40
11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	40
LÄHTEET	43
LIITTEET	
Liite 1. Esimerkki suorahaastopäivän haastehakemuksesta	
Liite 2. Haaste suomeksi ja venäjäksi	
Liite 3. Kymenlaakson käräjäoikeuden ilmoitus ratkaisusta	
Liite 4. Muutoksenhakuohjeet venäjäksi	

1 JOHDANTO

Rajarikosten rikosprosessuaaliset erityispiirteet valikoitui opinnäytetyöni aiheeksi ollessani toimistosihteerinä Kotkan käräjäoikeudessa (nykyisin Kymenlaakson käräjäoikeuden Kotkan kanslia) vuonna 2009. Tässä työssä keskityn venäläisten tekemiin rajarikoksiin, koska ne muodostavat suurimman ryhmän ulkomaalaisten tekemistä rikoksista Kotkan kansliassa. Aihe on mielestäni kiinnostava, koska rajarikosten käsittely eroaa menettelytapana muista käräjäoikeudessa olevista rikosjutuista. Erikoisuutena on Kotkassa käytettävä suorahaastopäivä, joka herätti mielenkiintoni aiheeseen. Suorahaastopäivällä tarkoitetaan sellaista päivää, jolle on ainoastaan haastettu venäläisiä vastaajia. Kotkan kanslia on ainoa paikka, joka käyttää näitä päiviä ulkomailla asuvien venäläisten rikosjuttujen käsittelemiseen.

Kotkan läheisyydessä oleva vilkas Vaalimaan rajanylityspaikka Virolahdella tuo miljoonia venäläisiä vuosittain Suomeen, joten heidän tekemät rikokset näkyvät isona piikkinä käräjäoikeudessa. Kotkan kansliassa suurimmaksi osaksi ulkomaalaisten rikosjutut koskevat venäläisiä.

Opinnäytetyön tavoitteiksi asetin rikosprosessin kuvaamisen sekä prosessia hoitavien viranomaisten mielipiteiden ja asiantuntijuuden julkittomisen. Kuvaan työssäni minäkälaisia rikosjuttuja venäläisillä on ollut ja mitä seuraamuksia heille voi tulla. Kerron työssäni yleisesti niistä seuraamuksista, joita venäläiset vastaajat ovat käräjäoikeudessa saaneet. Tutkin suorahaastopäivien juttuluetteloita ja teen niistä taulukon, josta näkee mitä rikosnimikkeitä on venäläisillä Kotkassa ollut. Tutkin myös Kotkan kanslian venäläisten vangittujen listaa vuodelta 2009, jossa selvitän, mitä törkeitä rikosnimikkeitä venäläisillä on ollut. Käräjätuomari Seppo Kujalalta ja kihlakunnansyyttäjä Jouko Kuutilta sain viranomaisen näkökulman asiasta sekä hyviä neuvoja.

2 RAJARIKOKSET

Puhuessani rajarikoksesta tarkoitan sillä venäläisen Suomen rajalla tekemää rikosta. Yleisimpiä venäläisten tekemiä rikoksia ovat esimerkiksi veropetos, väärennys, rattijuopumus ja rekisterimerkintärikos. Nämä ovat niitä rikoksia, josta venäläiset jäävät rajalla viranomaisille kiinni. Käräjäoikeudessa näitä kutsutaan rajarikoksiksi.

2.1 Mitä ovat suorahaastopäivät?

Kymenlaakson käräjäoikeuden Kotkan kansliassa käytetään venäläisten tekemien rikosten pääkäsittelyyn aina yksi päivä kuukaudessa ja sitä kutsutaan suorahaastopäiväksi. Kesäkuukausina viranomaisten lomakuukausien aikana suorahaastopäiviä ei kuitenkaan ole. Suorahaastolla tarkoitetaan sitä, että viranomaiset ovat saaneet rajalla venäläisen rikosentekijän kiinni ja syyttäjä on haastanut hänet suoraan käräjäoikeuden pääkäsittelyyn tietylle päivälle. (Kujala 2010.)

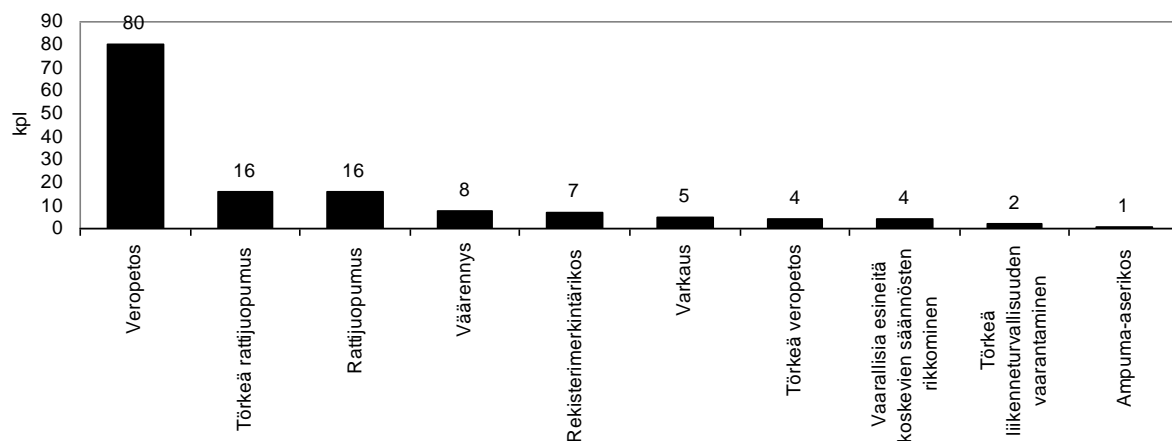
Esitutkintaviranomainen on lähettänyt syyttäjälle rikosilmoituksen ja epäillyn kuulustelupöytäkirjan, jonka mukaan syyttäjä sitten arvioi, voiko syytettä nostaa. Kuulustelupöytäkirjasta syyttäjä näkee, onko epäilty myöntänyt rikoksen. Sen perusteella haaste voidaan tehdä. Syyttäjälle on tullut valtakunnan syyttäjänvirastosta tieto haastaa venäläisiä jollekin tietylle päivälle ja hän toimii sen päivän mukaan. Päivystysviikonloput käynnistettiin vuonna 2002, ja syyttäjät saivat siihen itse ilmoittautua. Suorahaastopäiville tulee yleensä yksinkertaisia ja helpompia rikosjuttuja. Vastaajan kuuleminen pääkäsittelyssä helpommissa jutuissa ei ole tarpeen, vaan hän on vapaa poistumaan maasta haasteen saatuaan. Vastaajalla on kuitenkin oikeus tulla Suomeen asian käsittelyä varten. (Kuutti 2010.)

Vuonna 2008 suorahaastopäiviä Kotkassa oli 6, ja vuonna 2009 niitä oli 7. Kotkassa syyttäjillä on vuositasolla noin 80–100 suorahaastoa ja yhdelle päivälle haastetaan aina noin 20 vastaajaa. Rikosjuttu, jonka vastaaja ei asu Suomessa ja jossa voi olla viireille saantiin liittyviä ongelmia, edellyttää esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyötä jo varhaisessa vaiheessa. Jos asiassa ei tule kysymykseen rangaistusmääräysmenettelyn käyttäminen eikä syyttämättäjättämispäätöksen tekeminen, asia tullaan käsittelemään tuomioistuimessa. (Ulkomaalaisten/ulkomailla asuvien vastaajien juttujen käsittelyn helpottaminen Suomen tuomioistuimissa 2004, 1.)

2.2 Rikosnimikkeet

Suorahaastopäivänä ulkomaalaiset vastaajat haastetaan aina kello yhdeksäksi aamulla, sillä moni ei tule henkilökohtaisesti paikalle, koska rikosnimike ei sitä vaadi. Kuvasta 1 näkee, mitä rikosnimikkeitä oli suorahaastopäivinä Kotkan kansliassa vuonna 2009.

Suorahaastot v. 2009

Kuva 1. Venäläisten suorahaastopäivien rikosnimikkeet vuonna 2009

Tullin rajalla tutkimiin ulkomaalaisten tekemiin rikoksiin kuuluvat yleensä veropetos, törkeä veropetos ja alkoholipitoisten aineiden salakuljetus. Rajavartiolaitos ja poliisi tutkivat taas rekisterimerkintärikoksia, väärennyksiä, rattijuopumuksia, ampuma-aserikoksia ja liikenneturvallisuuden vaarantamisia.

Kuvasta näkee, että venäläisten tavallisin rikos on veropetos. Tälle selityksenä on se, että tupakan salakuljetus Venäjältä Suomeen on lisääntynyt. Taantuma ja taloudellinen ahdinko on lisännyt tupakkakuriirien määrää. Toiminta on huomattavan kannattavaa verrattuna viinan salakuljettamiseen. Rangaistukset yksittäiselle henkilölle ovat melko pienet. Suomen tullin mukaan jo yli 10 kartongin erien tuonti on pääosin Venäjältä organisoitua, vaikka joukossa on yksittäisiäkin yrittäjiä. Usein asialla on ryhmä, jossa toiset ajavat tupakkaa rajan yli ja toiset kauppaavat tavaraa eteenpäin. Henkilöautoissa kulkevat savukkeet jäävät pääasiassa Suomen markkinoille Kaakkois-Suomeen, pääkaupunkiseudulle ja isoimmille paikkakunnille. Tekijöinä on venäläisten lisäksi virolaisia. Vuoden 2009 loppuneljänneksellä Itäinen tullipiiri takavarikoi lähes kolminkertaisen savukemäärän keskiarvoon verrattuna. Määrä koostui alle 500 kartongin las-teista. Tulli uskoo salakuljettajien savukkeiden olevan pääosin aitoja merkkituotteita Venäjän tupakkatehtailta, yleisin merkki on L&M- savukkeet. (Kantola 2010.)

2.3 Venäläisten vangittujen rikokset

Mikäli vastaajan kuuleminen pääkäsittelyssä on tarpeen ja on perusteltu epäily siitä, että vastaaja muutoin poistuu maasta, pidättämiseen oikeutettu virkamies voi hänet pi-

dättää. Jos pääkäsittelyä ei pidätysajan kuluessa saada järjestettyä, saatetaan vangitsemisasiä käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Tämä menettely soveltuu myös tilanteessa, jossa syyteharkinta esimerkiksi puuttuvan todisteen tai jutun monimutkaisuuden johdosta ei ole välittömästi saatettavissa loppuun. Venäläisten vangittujen juttuja käsitellään yleensä nopeammalla menettelyllä. Mikäli vangittu ei ole saanut ehdotonta vankeutta pääkäsittelyssä, hänet poistetaan mahdollisimman nopeasti maasta. (Ulkomaalaisten/ulkomailla asuvien vastaajien juttujen käsittelyn helpottaminen Suomen tuomioistuimissa 2004, 2.)

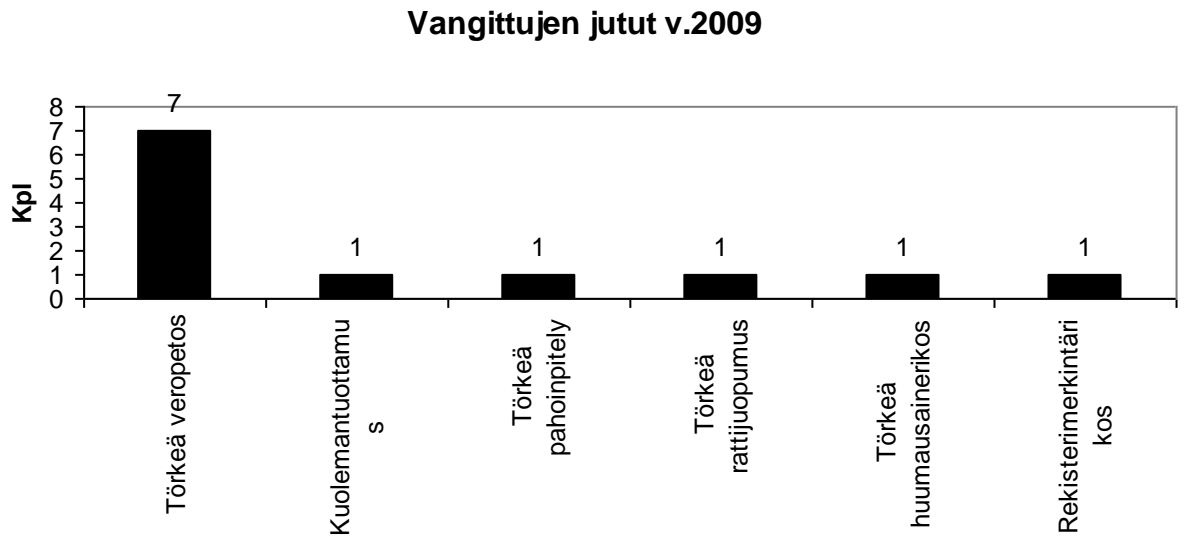
Epäillyn kiistäessä rikoksen, on syyttäjä enemmän tutkinnanjohtajan kanssa yhteydessä ja hän selvittää miltä osin vastaaja on kiistänyt teon. Vangittujen jutuissa tutkinnanjohtaja kyselee syytteen nostamisen määräpäivää syyttäjältä. Suomen ulkopuolella asuva vastaaja vangitaan silloin, jos rangaistus on vuosissa. Tämä turvaa siten kesken olevaa esitutkintaa ja turvaa myös pääkäsittelyn pitämisen ja rangaistuksen täytäntöönpanon. (Kuutti 2010.)

Nopeutettu menettely vastaajan vielä ollessa Suomessa on erityisen tarpeen, jos epäilty rikos on sellainen, etteivät vastaajan asuinvaltion oikeusviranomaiset tulisi sitä koskevaa haastetta antamaan tiedoksi. Jotkut maat edellyttävät haasteen perustana olevan teon olevan myös kyseisen maan lainsäädännössä rikos, eivätkä anna tiedoksi haastetta, mikäli teko heidän maassaan olisi hallinnollisessa menettelyssä käsiteltävä asia. Tällaisia ongelmia on esiintynyt erityisesti rattijuopumusrikosten kohdalla esimerkiksi Venäjän ja Puolan kanssa. (Ulkomaalaisten/ulkomailla asuvien vastaajien juttujen käsittelyn helpottaminen Suomen tuomioistuimissa 2004, 2.)

2.3.1 Käsittely Kymenlaakson käräjäoikeudessa Kotkan kansliassa

Kymenlaakson käräjäoikeuden Kotkan kansliassa venäläisten vangittujen rikokset jaetaan aina vuoroittain tuomarille. Vangittujen venäläisten jutuissa on suurin vaara se, että vastaaja lähtee ennen asiankäsittelyä maasta eikä häntä sen jälkeen enää tavoiteta. Tällaisessa tilanteessa ulkomailla asuvan venäläisen vangitseminen on ainut vaihtoehto. Rikosnimikkeinä olivat vuonna 2009 törkeä veropetos, törkeä pahoinpitely, kuolemantuottamus, törkeä huumausainerikos, törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, laitton tuontitavaraan ryhtyminen. Käsittelyaika näissä isommissa rikoksissa on ollut yli viidestä tunnista aina kahteen päivään. Vastaaja on ollut vangittuna silloin, kun teko on ollut kokonaan arvostellen törkeä. Viime vuonna vangittuja venäläisiä kä-

räjäoikeudessa oli noin 40 henkilöä. Monissa rikosnimikkeissä vastaajana on ollut useampi venäläinen.

Kuva 2. Venäläisten vangittujen rikosnimikkeet vuonna 2009

2.3.2 Törkeä veropetos

Törkeä veropetos on sellainen, jossa tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti ja veropetos on kokonaisuutena arvostellen törkeä. Rikoksenteijä on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. (Rikoslaki 29 luku 2 §.)

Venäläisten jutuissa törkeällä veropetoksella tarkoitetaan yleensä savukkeiden laitonta maahantuontia. Törkeän veropetoksen raja on noin 500 kartonkia, eli vältettyjen verojen määrä on noin 20 000 euroa. Vastaaja on Suomeen tullessaan tahallaan laiminlyönyt veron määräämistä varten säädetyn velvollisuuden ilmoittaa tulliviranomaiselle maahantuomansa savukkeet. Savukkeiden arvo on ollut Suomen verotuksen mukaan paljon korkeampi, ja vastaaja on näin menetellessään yrittänyt aiheuttaa vastaavan suuruisen veron määräämättä jättämisen. Savukkeet ovat yleensä hyvin kätkettyinä henkilöautoissa oleviin kätköihin.

3 ESITUTKINTA

Ensimmäinen vaihe rikosprosessissa on esitutkinta, jonka ensisijaisena tarkoituksena on riittävän selvityksen hankkiminen mahdollista syyteharkintaa varten. Esitutkinta on

ennen mahdollista oikeudenkäyntiä erillisesti suoritettua selvityksen hankkimista siitä, onko se oikeudenkäynnin vireille panemiseen riittävää aihetta katsoa rikoksen tapahtuneen sekä epäillä tiettyä henkilöä syylliseksi. Poliisiviranomaisen on käynnistettävä esitutkinta sekä silloin, kun se omien havaintojensa perusteella epäilee rikoksen tapahtuneen, kuin myös sille tehdyn ilmoituksen perusteella on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. (Havansi 2002, 106–107.)

3.1 Tavoitteet ja yleiset periaatteet

Tärkeimmät poliisin ja esitutkintaviranomaisen toimintaa Suomessa säätelevät lait ovat esitutkintalaki (L 449/1987), pakkokeinolaki (L 450/1987) sekä poliisilaki (L 493/1995). Esitutkintaperiaatteet täydentävät lakiin sisältyviä konkreettisia säännöksiä tutkinnan suorittamisesta ja pakkokeinojen käytöstä. Esitutkintaperiaatteet ovat yleisiä periaatteita, jotka esitutkintaviranomaisten tulee ottaa huomioon kaikessa toiminnassaan. Tärkein esitutkintaperiaate on esitutkintalaissa ilmaistu syyttömyysolettama, jossa epäiltyä on kohdeltava esitutkinnassa syyttömänä. (Lappalainen ym. 2007, 721–724.)

Esitutkinnan tärkein tavoite on sen selvittäminen, onko tapahtunut rikos ja kuka tai ketkä ovat rikokseen syyllisiä. Siinä on selvitettävä rikoksen tunnusmerkistötekijät, rangaistuksen mittaamiseen vaikuttavat seikat sekä asianosaiset eli epäilty ja asianomistajat. Asianomistaja on se henkilö, jonka oikeudellisesti suojattua etua rikos välittömästi loukkaa tai vaarantaa. (Koskinen 2008, 76.) Lisäksi on selvitettävä rikoksella mahdollisesti aiheutettu vahinko ja saavutettu rikoshyöty sekä sellaiset asianomistajan vaatimukset, joiden osalta hän on esittänyt syyttäjälle pyynnön ajaa vaatimusta oikeudenkäynnissä. Samalla kootaan ja tallennetaan todistusaineistoa. Esitutkinnassa voidaan käyttää pakkokeinoja rikoshyödyn menettämisseuraamuksen turvaamiseksi. (Lappalainen ym. 2007, 719.)

Esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä, ja siinä on otettava huomioon yhtä hyvin epäiltyä vastaan kuin hänen puolestaan vaikuttavat seikat ja todisteet. Tärkeä velvoite esitutkinnassakin on syyttömyysolettama, jonka mukaan epäiltyä on kohdeltava tutkinnassa syyttömänä. Esitutkinnassa on muutoinkin noudatettava asian vaatimaa hienotunteisuutta ja vähimmän haitan periaatetta. (Jokela 2008, 148–149.)

3.2 Syyttäjän toiminta

Syyttäjä on tekemisissä rikosasiassa sen esitutkinnasta aina ylimpään oikeusasteeseen tapahtuvaan muutoksenhakuun asti. Virallisen syyttäjän nostamia syytteitä edeltää aina esitutkinta. Syyttäjä ei ole vielä asianosainen esitutkinnassa. Esitutinnan asianmukaisuudesta huolehtii ensi kädessä poliisi tai muu esitutkintaviranomainen. Tämä ei kuitenkaan poista syyttäjän vastuuta osaltaan huolehtia siitä, että esitutkinta, johon syyttäjän ratkaisut nojautuvat on kaikin puolin asianmukainen. Syyttäjällä on esitutkinnassa yhteistoiminnallinen rooli, jonka puitteissa hän antaa osaltaan vastuun esitutinnan asianmukaisuudesta. (Helminen, Lehtola & Virolainen 2002, 156–157.)

Syyttäjän käsissä on suurelta osin jutun käsittelyn onnistuminen myös silloin, kun vastaajan asuinpaikka on muualla kuin Suomessa. Syyttäjän on esitutkintavaiheesta lähtien analysoitava, millä edellytyksillä juttu on käsiteltävissä Suomessa ja milloin jutun siirtäminen toiseen maahan on tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto. Menestyksellinen toiminta edellyttää ulkomaalaisten jutuissa hyvää esitutkintayhteistyötä syyttäjän ja jutun tutkinnasta vastaavien viranomaisten välillä. Tämä on edellyttänyt sitä, että syyttäjänvirastoon on tullut esitutkintalain 15 §:n tarkoittama ilmoitus ja jutulle on jo tässä vaiheessa määrätty syyttäjä. Esitutkintalain 15 §:ssä olevalla ilmoituksella tarkoitetaan sitä, että poliisin on ilmoitettava syyttäjälle tutkittavaksi tulleesta rikosasiasta, kun jotakuta voidaan epäillä syylliseksi rikokseen. Ilmoitusta ei tarvitse kuitenkaan tehdä jos asia on yksinkertainen. Jutun tullessa esitutkintaan, esitutkintaviranomaisen tulisi välittömästi informoida asiasta toimivaltaista syyttäjänvirastoa ja sopia syyttäjän kanssa menettelystä kyseisessä jutussa. Perustoimintamallien on kuitenkin oltava jo etukäteen suunniteltuina ja sovittuina. (Ulkomaalaisten/ulkomailla asuvien vastaajien juttujen käsittelyn helpottaminen Suomen tuomioistuimissa 2004, 1.)

Syyttäjä päättää poliisin ilmoittamien rikosten syytteeseen panemisesta sekä huolehtii rangaistusvaatimuksen esittämisestä ja syytteessä yksilöidyn rikoksen toteennäyttämisestä. Syyttäjän päätehtävä on siis syyteharkinta ja syytteen ajaminen oikeudessa. Syyttäjällä on myös muulloin kun kuulustelutilanteessa oikeus pyytää tutkijaa kysymään kuulusteltavalta tulevissa kuulusteluissa tiettyjä asiaan vaikuttavia seikkoja. (Helminen ym. 2002, 316). Pidättämiseen oikeutettuna viranomaisena syyttäjä on toimivaltainen tekemään useita tärkeitä pakkokeinoja koskevia ratkaisuja. Syyttäjä voi jo esitutkinnan aikana ottaa eräitä pakkokeinoja koskevia ratkaisuja päätettäväkseen.

Hän voi esimerkiksi esittää ulkomaalaisen vangitsemisvaatimuksen tuomioistuimelle. (Lappalainen ym. 2007, 732.)

3.3 Esitutkintaviranomaiset

Esitutkinnan toimittaminen kuuluu poliisille, jollei erikseen ole toisin säädetty (ETL 13 §). Rikostutkintaan luettavat tehtävät jakautuvat poliisiorganisaatiossa eri elimille. Suurimman osan rikoksista kuitenkin tutkii paikallispoliisi. Lainsäädännössä on annettu tulli-, rajavartio- ja sotilasviranomaisille pysyvä oikeus ja velvollisuus tutkia heidän toimialallaan tapahtuneita rikoksia. Nämä viranomaiset noudattavat tutkinnassa esitutkintalain määräyksiä. Tietyt tullihallinnon ja rajavartiolaitoksen virkamiehet ovat pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä. (Lappalainen ym. 2007, 726.)

3.3.1 Poliisi

Esitutkinta on tärkeä osa poliisin toiminnassa. Poliisi päättää tutkintakynnyksen ylitymisestä ja esitutkinnan käynnistämisestä sekä kokoaa tarvittavan aineiston syyteharjainta ja edelleen mahdollista oikeudenkäyntiä varten. (Virolainen 1998, 129). Poliisin työnjaossa rikostutkinnassa on oleellista, että kunkin rikoksen tutkinnasta vastaamaan määrätään tutkinnanjohtaja. Tutkinnanjohtaja on pääsääntöisesti päällystöön kuuluva poliisimies. ETL 14 §:n mukaan tutkinnanjohtajaksi on yleensä määrättävä pidättämiseen oikeutettu virkamies. Pidättämiseen oikeutetulla viranomaisella on oikeus tehdä päätös useiden pakkokeinojen käytöstä. Sen lisäksi tutkinnanjohtajan tehtäviin kuuluu useiden tutkinnallisten ratkaisujen tekeminen, tutkinnan aloittamisesta ja lopettamisesta päättäminen, tutkijoiden valvonta sekä yhteydenpito avustajiin, syyttäjään ja tuomioistuimeen. (Lappalainen ym. 2007, 728–729.)

Poliisin vallassa on virkavastuulla harkita, onko ilmoitetussa tapauksessa syytä epäillä rikoksen tapahtuneen, kuin myös se, kuinka paljon tai vähän tutkimusta tarvitaan esitutkinnan päättämiseksi. Poliisi voi kokonaan pidättyä tutkinnasta, jos odotettavissa olisi enintään sakkorangaistus, jos tekoa on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä ja jollei asianomistajallakaan ole vaatimuksia. Poliisin on kuitenkin tutkittavakseen tulleissa muissa kuin yksinkertaisissa rikosasioissa ilmoitettava epäilystä syyttäjälle, jotta tämä voi halutessaan seurata ja vaikuttaa esitutkintaan. Syyttäjällä on oikeus keskeyttää esitutkinta, jos hän arvioi, ettei syytettä nostettaisikaan. (Havansi 2002, 107.)

3.3.2 Tulli- ja rajavartiolaitoksen viranomaiset

Lainsäädännössä on annettu tulli-, rajavartio- ja sotilasviranomaisille pysyvä oikeus ja velvollisuus tutkia toimialallaan tapahtuneita rikoksia. Tullilaitoksen tehtäviin kuuluu tietysti tullirikosten tutkinta. Tullirikoksella tarkoitetaan tullilain 3. §:n 1 momentin 5. kohdan mukaan tullilain tai muun tullin valvottavaksi kuuluvan säännöksen rikkomista sekä rikoslain 46. luvussa tarkoitettua laitonta tuontivaraan ryhtymistä, sellaista rikoslain 32. luvun 1 §:n 2. momentissa tarkoitettua kätkemisrikosta ja muutakin sellaista säännösten rikkomista, johon sisältyy omaisuuden maahantuontia tai maastavientiä. (Helminen ym. 2002, 135–136.) Tullirikosasiaa tutkittaessa noudatetaan esitutkinnasta ja pakkokeinoista erikseen annettujen säännösten lisäksi tullilain säännöksiä. Tullimiehellä on tulliviranomaisen suorittamassa esitutkinnassa sama oikeus ryhtyä tutkintatoimenpiteisiin ja käyttää pakkokeinoja kuin poliisimiehellä poliisiviranomaisen toimittamassa esitutkinnassa. Tutkinnanjohtajana tulliviranomaisen toimittamassa esitutkinnassa on pidättämiseen oikeutettu tullimies. Erityisestä syystä tullirikostorjunta-tehtävissä toimiva muu tullimies saa saamansa määräyksen perusteella johtaa tutkintaa rajoitetun toimivaltuuksin. Tällaisella tullimiehellä on sama oikeus kuin pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä päättää takavarikosta ja etsinnästä. (TulliL 43 §.)

Rajavartiolaitoksen tehtävänä on paitsi valtakunnan rajojen vartiointi ja valvonta myös poliisin ohella yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassa pitäminen raja- ja merialueella ja tullilaitoksen ohella tullivalvonta. Rajavartiolaitoksella on valtuudet toimittaa esitutkinta, mikäli epäillään, että tehdyksi epäilty rikos kuuluu rajavartiolaitoksen esitutkintavallan piiriin. Rajavartiolaitoksen tutkimia rikoksia ovat muun muassa valtionrajarikokset, ratti- ja vesiliikennejuopumukset, väärennykset, kalastus- ja metsästyksirikokset sekä luonnonsuojelurikokset. Tärkeimpinä rajat ylittävänä rikollisuutena voidaan pitää ihmiskuljetusta ja -kauppaa sekä laittoman maahantulon järjestämistä. (Rikostorjunta 2010.)

Käytännössä rajavirtioviranomaiset suorittavat enemmän suppeaa esitutkintaa rangaistusmääräysmenettelyn yhteydessä. Suppea esitutkinta on mahdollinen yksinkertaisissa ja selvissä asioissa, jos teosta ei ole säädetty muuta rangaistusta kuin sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta. Koska laitoksella ei ole varsinaista tutkintahenkilöstöä, se siirtää laajempaa esitutkintaa vaativien rikosten tutkinnan alustavien toimien jälkeen poliisille. (Helminen ym. 2002, 133–135.) Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen

yhteistyö (PTR- yhteistyö) on kansainvälisesti ainutlaatuinen yhteistyön muoto. PTR-yhteistyönä tehtävä rikostiedustelu painottuu vakavaan ja rajat ylittävään rikollisuuteen. PTR-yhteistyön tavoitteena on edistää viranomaisyhteistyötä siten, että sisäiseen turvallisuuteen liittyvät seikat voidaan hoitaa tehokkaasti ja joustavasti. (Rikostorjunta 2010.)

3.4 Oikeudet ja velvollisuudet

Jokaisella on lähtökohtaisesti velvollisuus osallistua esitutkintaan ja noudattaa poliisin siinä antamia määräyksiä. Täydellinen esitutkinta jaetaan yleensä puhuttelu- ja kuulusteluvaiheeseen. Kuulusteluvaihe alkaa silloin, kun tutkinnassa kuultavien henkilöiden asema epäiltyinä, asianomistajina ja todistajina on selvinnyt. Rikoksesta epäilty on velvollinen saapumaan kuulusteluun ja tapahtuneesta on kerrottava kaikki mahdollinen eli on totuusvelvollinen. (Lappalainen ym. 2007, 739–740.)

3.5 Tulkin käyttö esitutkinnassa

Jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus saada maksutta tulkin apua esitutkinnassa, jos hän ei ymmärrä tai puhu tuomioistuimessa käytettyä kieltä. Kuulusteluissa tarvittavan tulkin käytöstä on säännös ETL 37 §:ssä tuon pykälän mukaan esitutkintaviranomaisen on huolehdittava tulkitsemisestä, jos kuulusteltava ei osaa viranomaisessa kielilain mukaan käytettävää kieltä. Säännös koskee kansalaisuuteen katsomatta sitä henkilöä, joka ei osaa suomea eikä ruotsia.

Ennen kuulustelua epäillyltä on tiedusteltava, mikä on hänen äidinkielsä ja mitä kieltä hän haluaa kuulusteluissa käyttää. Tämä on merkittävä kuulustelupöytäkirjaan. Jos asianosaiset ovat käyttäneet eri kieliä eivätkä käytä samaa kieltä esitutkintapöytäkirjassa, rikosasiassa on käytettävä vastaajan kieltä. Erityisesti pitäisi selvittää epäillyn äidinkieli, sillä se vaikuttaa tulevan oikeudenkäynnin kielivalintaan. Käytännössä tulkitsemisestä huolehtiminen tarkoittaa joko sitä, että esitutkintaviranomainen itse toimii tulkkina tai, että viranomainen pyytää kuulustelutoimitukseen sellaisen henkilön, joka voi toimia tulkkina. (Helminen ym. 2002, 317–318.)

3.6 Esitutinnan päättäminen

Esitutkinta päättyy yleensä siihen, että kertynyt aineisto lähetetään syyttäjälle syyteharkintaa varten. Kaikesta kertyneestä aineistosta laaditaan pöytäkirja, jos se on asian jatkokäsittelyä varten tarpeellista. Pöytäkirjan liitteenä syyttäjälle lähetetään erilaisia todisteita, asiakirjoja esinetodisteita. (ETL 40 §.) Todisteilla on pääkäsittelyssä suuri merkitys asian ratkaisemiseksi, varsinkin jos vastaaja ei ole henkilökohtaisesti paikalla.

Ennen esitutinnan päättämistä asiassa voidaan antaa epäillylle tilaisuus antaa loppulausunto esitutkintapöytäkirjaan kertyneestä aineistosta ja se liitetään pöytäkirjaan. Loppulausunto palvelee ennen muuta pääkäsittelyn järjestämistä, sillä siinä epäilty saa tilaisuuden ottaa kantaa kertyneeseen esitutkinta-aineistoon kokonaisuudessaan. (Lappalainen ym. 2007, 754–755.)

4 PAKKOKKEINOT

4.1 Pidättäminen

Pidättäminen on pakkokeino, jolla rikoksesta epäillyltä riistetään vapaus joksikin aikaa pitämällä häntä säilössä esitutkinnan turvaamiseksi tai hänen mahdollista vangitsemista varten. Pidättäminen voi koskea vain rikoksesta epäiltyä, joskus myös syytettynä olevaa. Pidättämiseen vaaditaan, että henkilöä todennäköisin syin epäillään kyseisestä rikoksesta. Tällöin henkilö voidaan pidättää ilman muita edellytyksiä, jos rikoksesta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin kaksi vuotta vankeutta. Pidättämisen tarkoituksena on lähes poikkeuksetta esitutkinnan turvaaminen estämällä rikoksesta epäiltyä pakenemasta, vaikeuttamasta tutkintaa tai jatkamasta rikollista toimintaansa. Pidättämisen enimmäiskestoajat säännellään pakkokeinolain 1. luvun 13 § ja 14,1 §:ssa. Varsinainen pidätysaika on enintään kolme päivää. Kiinniottamisesta luki- en neljän vuorokauden kuluessa on päätettävä pidätetyn vangitsemisesta tai päästämisestä vapaaksi. (Helminen ym. 2002, 583–600.)

Venäläisille rikoksenteijöille edellytykset pidättämiseen ovat aina alemmat, koska he elävät Suomen rajojen ulkopuolella. Rikoksen rangaistusasteikosta riippumatta saadaan pidättää rikoksesta todennäköisin syin epäilty, joka on tuntematon ja kieltäytyy ilmoittamasta nimeään tai osoitettaan taikka antaa siitä virheellisen tiedon. Samoin on

silloin, kun epäilyllä ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on todennäköistä, että hän poistumalla maasta karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa. (Jokela 2008, 173.)

4.2 Vangitseminen ennen pääkäsittelyä

Vangitseminen on pakkokeino, jolla rikoksesta epäillyltä riistetään vapaus pitämällä häntä säilössä esitutkinnan loppuvaiheen sekä syytejutun oikeuskäsittelyn ja rangaistuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Vangitseminen on voimakkaimmin henkilön vapautteen puuttuva pakkokeino. Vangittavaksi määrätyn ottaa tavallisimmin kiinni poliisi, joskus muukin esitutkintaviranomainen. Vangitsemispäätöksen tekee aina tuomioistuin. Jos epäilty on vangitsemishetkellä jo pidätettynä tai muulla perusteella viranomaisen huostassa, vapaudenmenetyks jatkua, mutta epäillyn oikeudellinen asema muuttuu silloin tutkintavangiksi. (Helminen ym. 2002, 608–609.)

Vangitsemisvaatimuksesta on viranomaisen ennen sen tekemistä ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa päätettäväkseen kysymyksen vangitsemisvaatimuksen tekemisestä. Menettelyn tarkoituksena on turvata, ettei vangitsemisvaatimusta tehdä sellaisessa rikosasiassa, jossa syyttäjä katsoo, ettei aihetta syytteen nostamiselle ole. Vangitsemisvaatimuksen saapuessa tutkintaviranomaisilta käräjäoikeuteen tai siellä on otettu vastaan suullinen ilmoitus vaatimuksesta, on tuomioistuimen määrättävä käsittelyajankohta ja sen on oltava neljän vuorokauden kuluessa ilmoituksen saapumisesta. Käsittelyssä käydään läpi vielä suullisesti vaatimus ja käräjäoikeus selvittää onko yleisiä edellytyksiä epäillyn vangitsemiseen. Yleensä venäläisten kohdalla erityiset edellytykset käyvät toteen, koska heillä ei ole yleensä sen suurempia kytköksiä Suomeen. Vangitsemisasiassa vastaaja voi pyytää myös avustajan tai puolustajan määräämistä, jollei hänellä vielä sellaista ole. Vangitsemisasiassa annettava päätös on julistettava heti käsittelyn päätyttyä. Jos vastaaja vangitaan, päätöksestä näkee, milloin esitutkinnan on oltava valmiina ja mahdollinen syyte nostettava. Tutkinnanjohtaja arvioi esitutkinnassa syytteen nostamisen määröpäivän. (Helminen ym. 2002, 621–633.)

4.3 Tutkintavankeus

Tutkintavankeus ei ole rangaistus, vaan esitutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana toteutettava pakkokeino. Kun henkilöä epäillään vakavasta rikoksesta ja poliisi haluaa pitää epäillyn kiinni yli neljä päivää, epäilty pitää vangita käräjäoikeuden päätöksellä. Usein

tämä tehdään poliisi tutkinnan turvaamiseksi tai siksi, että epäilty ei pääsisi pakene-
maan. Tutkintavankeuden toimeenpanosta vastaa rikosseuraamuslaitos ja poliisi. (Seu-
raamukset 2009.)

4.4 Matkustuskielto

Matkustuskiellolla tarkoitetaan pidättämisen ja vangitsemisen sijasta käytettävää ri-
kosesta epäillyn liikkumisvapauden rajoittamista paon tai rikollisen toiminnan jat-
kamisen estämiseksi. (Helminen ym. 2002, 667). Säännökset matkustuskiellosta ovat
pakkokeinolain 2. luvussa. Vapaudenriistoa lievempänä se on tarkoitettu käytettäväksi
niissä tapauksissa, joissa vangitsemiseen rikoksen törkeyden ja muiden seikkojen puo-
lesta olisi edellytykset, mutta pakkokeinon tavoitteiden turvaamiseksi lievempikin ra-
joitus olisi riittävä. Tästä johtuen matkustuskiellon määräämisen edellytykset ovat
melkein samat kuin vangitsemisen normaaliedellytykset. Rikoksen täytyy olla sellai-
nen, että siitä voi seurata vähintään vuosi vankeutta, on syytä epäillä henkilön pakene-
van, karttavan oikeudenkäyntiä, täytäntöönpanoa tai jatkavan rikollista toimintaa.
(Lappalainen ym. 2007, 769.)

Päätöksen matkustuskiellosta voi esitutkinnan aikana tehdä pidättämiseen oikeutettu
virkamies ja asian ollessa syyteharkinnassa päätöksen voi tehdä syyttäjä. Kuitenkin
syyttäjä voi ottaa esitutkinnan aikana matkustuskieltoasian päätettäväkseen. Syytteen
nostamisen jälkeen ja jo aikaisemminkin vangitsemisasiaa käsitellessään matkustus-
kiellosta päättää tuomioistuin (PKL 2:3). Oleellinen sisältö on kielto liikkua tietyn
kunnan, laajemman tai suppeammankin alueen ulkopuolella. Kieltoon määrätyle ei
saa myöntää passia, ja hänen on luovutettava passinsa poliisille. Matkustuskielto voi-
daan tehdä hyvin täsmennetyksi ja kiellon valvomista varten tehdään merkintä poliisin
etsintäkuulutusrekisteriin. Jos matkustuskieltoon määrätty rikkoo kieltoa, hänet voi-
daan pidättää ja vangita. (Lappalainen ym. 2007, 769.)

Matkustuskieltoa ei ole kovin runsaasti käytetty ulkomaalaisten kohdalla Kotkan
kansliassa ilmeisesti sen vuoksi, että se ei ole kovin tehokas silloin, kun syytetty yrit-
tää tosissaan välttää oikeudenkäyntiä. Monesti venäläiset vangitsemisvaatimuksen yh-
teydessä pyytävät tuomioistuimelta matkustuskieltoa vangitsemisen sijaan. Kuitenkin
käräjäoikeus katsoo vangitsemisen olevan ulkomaalaisten kohdalla turvallisempi vaih-
toehto, kun suojataan oikeudenkäyntiä ja vastaajan pysymistä maassa. (Kujala 2010.)

4.5 Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen suorittamat pakkokeinot

Tilastokeskuksen mukaan poliisi, tulli ja rajavartiolaitos suorittivat 237 000 pakkokeinoa vuonna 2008. Pakkokeinoista runsaat 40 prosenttia eli 95 200 oli ns. päihtyneen säilöönottoja, joissa kysymys on henkilön tai hänen ympäristönsä turvallisuuden varmistamisesta. Muissa pakkokeinolajeissa on lähes aina kysymys syylliseksi epäillyn henkilön syyllisyyden tutkimisesta tai rikosprosessin turvaamisesta. Keskeisiä pakkokeinoja ovat rikoksesta epäillyn kiinniotto tai pidättäminen. Naisten osuudet pakkokeinolajeissa olivat hyvin pieniä. (Poliisi, tulli ja rajavartiolaitos suorittivat 237 000 pakkokeinoja vuonna 2008.)

5 SYYTEHARKINTA

5.1 Yleistä

Syytteen nostaminen tarkoittaa sitä, että rikosasia viedään käräjäoikeuden käsittelyyn. (Syyteharkinta 2010). Syytteen nostamiseen oikeutettuja henkilöitä on kahdenlaisia. Syyteoikeus on ensinnäkin virallisella syyttäjällä ja toiseksi rikoksen uhrilla eli asianomistajalla. Esitutinnan päätyttyä asia siirtyy poliisiviranomaisilta viralliselle syyttäjälle syyteharkintaa varten. Syyttäjä tekee päätöksen, nostetaanko syyte. Syytettä ei nosteta, jos rikos on vähäinen tai siitä ei ole näyttöä eli sitä ei voida todistaa. Syyttäjä voi olla nostamatta syytteen myös silloin, jos rikoksentehtyjä ja uhri ovat tehneet sovinnon. Syyttäjän syyte käsittää kuvauksen syytetyn teosta ja ilmauksen siitä, mistä rikoksesta hän vaatii rangaistusta. Syyte sisältyy haastehakemukseen, jonka syyttäjä laatii tuomioistuimelle: hän siis pyytää syytetyn haastamista oikeuteen vastaamaan nostamaansa syytteeseen. (Jokela 2008, 209–210.)

5.2 Syyttämättä jättäminen

Joskus syyttäjä joutuu toteamaan, että asiaa ei ole riittävästi selvitetty ja on selvää näytön puutetta. Esitutkinta-aineistosta saattaa ilmetä, ettei poliisiviranomainen ole selvittänyt kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja. Syyttäjän on tällaisissa tapauksissa pyydettävä poliisilta lisätutkintaa ETL 15.2 §:n nojalla tai jätettävä syyte nostamatta. Kun asia on syyteharkinnassa, on syyttäjän velvollisuutena päättää lisätutkinnan tarpeellisuudesta. Syyteharkinnassa vertaillaan epäillyn tekoa rikoslain teonkuvaukseen

sen selvittämiseksi, täyttyykö tunnusmerkistö eli onko kyseessä rikos. (Lappalainen ym. 2007, 427–429.)

5.3 Syyteoikeuden vanhentuminen

Vanhentuminen merkitsee sitä, että ajan kulumisen vuoksi rikosoikeudellisesta vaatimuksesta ei voida enää määrätä seuraamusta tai tuomiota panna täytäntöön. Jos syyteoikeus on vanhentunut, syyte on hylättävä. Jos tuomiota ei voida panna täytäntöön vanhentumisen vuoksi, täytäntöönpanoviranomaisen tulee todeta tämä muodollisessa päätöksessä. Syytevanhentuminen säädellään rikoslain 8:1:ssä. Rikosoikeudellisen vanhentumisen tyypillisin tapaus on syyteoikeuden vanhentuminen. Tämä johtuu siitä, että tietyt rikokset paljastuvat vasta niin myöhään, että syyteoikeus on jo ehtinyt vanhentua. Lisäksi on rikoksia, jotka kyllä tulevat ilmi mutta joita ei onnistuta koskaan selvittämään, toisin sanoen ei löydetä ketään henkilöä, jota vastaan syyte voitaisiin nostaa. (Frände 2005, 337.)

Vanhentumista on varsinaisesti kolme eri tyyppiä. Ensimmäinen koskee oikeutta vaatia rangaistusta. Toinen vanhentumistyyppi merkitsee perimmäistä aikarajaa rikoksen tekohetken ja rangaistuksen tuomitsemishetken välillä, se on rangaistuksen tuomitsemisen estävää vanhentumista. Kolmas vanhentumistyyppi koskee aikaa, joka saa enintään kulua tuomitsemishetken ja tuomitun rangaistuksen täytäntöönpanon välillä. (Frände 2005, 335.)

Venäläisten tekemissä rikoksissa, jossa ankarin rangaistus on yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta vankeutta, vanhentumisaika on kymmenen vuotta rikoksen tekopäivästä. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa kaikki rikoksen tekomuodot, joiden rangaistusmaksimi on enintään neljä vuotta. Tällainen rikos on esimerkiksi törkeä veropetos (RL 29:2). Toisessa ryhmässä on kysymys rikoksista, joista säädetty ankarin rangaistus on yli vuosi ja enintään kaksi vuotta vankeutta. Näissä syyteoikeus vanhenee viidessä vuodessa rikoksen tekopäivästä. Tähän kuuluu useita rikoslain rikostyyppisiä, joita ovat esimerkiksi varkaus, kätkemisrikos, kuolemantuottamus sekä törkeä rattijuopumus. (Frände 2005, 337–339.)

6 HAASTEHAKEMUS

6.1 Sisältö

Jos syyttäjä syyteharkinnassaan päätyy syytteen nostamiseen, on hänellä Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL) 5:1:n pääsäännön mukaan nostettava syyte toimitamalla kirjallinen haastehakemus tarvittavine jäljennöksineen ja liitteineen käräjäoikeuden kansliaan. Kun haastehakemus saapuu käräjäoikeuden kansliaan, rikosjuttu tulee vireille juuri siinä tuomioistuimessa. Liite 1 antaa esimerkin siitä, minkälaiselta venäläisen haastehakemus näyttää.

Haastehakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) vastaaja
- 2) asianomistaja
- 3) syytteenalainen teko, sen tekoaika ja -paikka ja muut tiedot, jotka tarvitaan teon kuvailemiseksi
- 4) rikos, johon syyttäjä katsoo vastaajan syyllistyneen
- 5) rangaistus- ja menettämisvaatimus sekä muut vaatimukset ja lainkohdat, joihin ne perustuvat
- 6) asianomistajan vaatimukset, joita syyttäjä 3. luvun 9 §:n nojalla ajaa
- 7) todisteet, jotka syyttäjä aikoo esittää, sekä mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen
- 8) syytteen nostamisen edellytyksenä oleva pyyntö taikka sitä koskeva määräys tai suostumus
- 9) tuomioistuimen toimivallan perustavat seikat, ellei toimivalta muuten ilmene haastehakemuksesta. (Jokela 2008, 283.)

Haastehakemuksessa on lisäksi syyttäjän ilmoitettava asianomainen tuomioistuimien ja asianosaisten nimet. Tuomioistuimelle on soveltuvalta tavalla ilmoitettava myös asianosaisten sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot. (ROL 5:3.2). Todistajien ja kuultavien yhteystietoja ei ole välttämätöntä ilmoittaa haastehakemuksessa, vaan ne voidaan ilmoittaa käräjäoikeudelle erikseen, jotta asianosaiset henkilöt välttyisivät asiattomilta yhteydenotoilta. Yli vuorokauden pidätettynä olleiden osalta on ilmoitettava myös vapaudenmenetysaika sekä vangittujen ja matkustuskiellossa olevien virantoimituksesta pidätettyjen osalta kyseinen syy pääkäsittelyn pitämiseksi kahden viikon kuluessa syytteen vireilletulosta. Syyttäjän on lopuksi allekirjoitettava haastehakemus, mutta sähköisenä viestinä lähetettyä haastehakemusta ei kuitenkaan tarvitse allekirjoittaa. (Jokela 2008, 283–284.)

Venäläisten suorahaastopäivien haastehakemuksissa on kysymys yksinkertaisista selväpiirteisistä tapauksista, joissa esitutkimateriaalin perusteella on varsin selvää, mitä todistelutarkoituksessa kuultavat henkilöt tulevat kertomaan. Jos tällaisissa tilanteissa syyttäjä laatii haastehakemuksen todisteluosuuden teemoituksen yksityiskohtaisesti, sen tiedokseen saava vastaaja tietää, mitä seikkoja kultakin kuultavalta tullaan kysymään ja mitä niillä pyritään näyttämään toteen, ei vastaajan oikeusturva vaadi velvoittamista paikalle henkilökohtaisesti. Haastehakemuksen perusteella vastaaja kykenee tekemään perustellun valinnan, katsooko hän tarpeelliseksi tulla oikeuden pääkäsittelyyn vai ei. (Ulkomaalaisten/ulkomailla asuvien vastaajien juttujen käsittelyn helpottaminen Suomen tuomioistuimissa 2004, 4.)

Venäläisille haastehakemusten antamiseen joudutaan myös virka-ajan ulkopuolella. Syyttäjien valtakunnallinen päivystysjärjestelmä siis mahdollistaa haastehakemusten antamisen viikonloppuisin ja juhlapyhinä. Kun menettelytavoista on etukäteen sovittu, haastaminen yleensä tapahtuu muutamissa tunneissa ja ainakin 24 tunnin kuluessa kiinniottamisesta. Eri syyttäjänlaitoksilla on kuitenkin haastehakemusmalleissa eroja ja Kotkan kansliassa on välillä tapauksia, jossa haastehakemus on tehty väärin venäläisten kohdalla ja silloin käräjäoikeus on joutunut pyytämään haastehakemuksen täydentämistä, eikä haastaminen olekaan onnistunut nopealla menettelyllä. Tällöin hyvin useasti, rikosasia ”jää roikkumaan” käräjäoikeuteen, koska useasti ulkomaalainen on ehtinyt jo poistua maasta.

6.2 Syytteen yksilöiminen

Yksityiskohtaisen tiedon saaminen syytteestä ja sen perusteista on edellytys kunnolliselle ja asianmukaiselle puolustukselle. Teon kuvailemiseksi tarpeellisilla tiedoilla tarkoitetaan rikoksen tunnusmerkistön toteutumiseksi tarvittavien seikkojen ilmoittamista. Pelkkien tunnusmerkistötekijöiden ilmoittaminen ei riitä, vaan haastehakemuksessa on nimenomaisesti kuvailtava teko konkreettisenä tosielämän tapahtumana. Teon kuvauksesta on ilmentävä tekijän syyllisyyden aste eli tahallisuus ja eriasteinen tuottamus. Lisäksi on ilmoitettava teosta aiheutuneet seuraukset. Teko on tarkoitettu kuvattavaksi haastehakemuksessa lyhyesti, erityisesti näin on silloin kun syytetty on tunnustanut teon. (Jokela 2008, 284–285.)

Syyttäjälle ei pääsääntöisesti ole velvollisuutta ilmoittaa, minkä lajiseen tai suuruiseen rangaistukseen syytetty olisi tuomittava, vaan tuomioistuim määrää sopivan rangaistuksen viran puolesta. Yksilöity rangaistusvaatimus voi joskus olla tarpeen myös syytetyn poissaolon varalta. Kun syytetty kutsutaan ROL 8:11:n nojalla pääkäsittelyyn uhalla, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta, syytetyn olisi tärkeä tietää, ettei myöskään syyttäjä vaadi hänelle yli kolmen tai kuuden kuukauden vankeusrangaistusta. Näin tehdään yleensä venäläisten vastaajien kohdalla. (Jokela 2008, 285–287.)

6.3 Tuomioistuimelle toimitettava aineisto

Syyttäjä jo haastehakemuksen yhteydessä tai viipymättä syytteen nostamisen jälkeen toimittaa tuomioistuimelle esitutkintapöytäkirjan sekä kirjalliset todisteet, todisteena käytettävät esineet ja muut asian käsittelemistä varten tarpeelliset asiakirjat. (ROL 5:4). Kirjallisia todisteita ulkomaalaisten rikosasioissa ovat esimerkiksi liikennejuopumusasioissa todistus veren alkoholipitoisuudesta ja petosrikoksissa on kopio vastaajan passista, tullin virhemaksupäätös sekä tullauspäätös, josta näkee vältettyjen verojen maksaminen. (Jokela 2008, 292–293.)

Tuomioistuimen on heti tarkistettava haastehakemus. Tämän toimenpiteen suorittaa tuomari ja se aloittaa rikosjutun valmistelun tuomioistuimessa. Hakemuksessa havaittujen puutteiden korjaaminen jo ennen pääkäsittelyä on välttämätöntä. Tuomioistuimen on heti jätettävä asia tutkimatta, jos syyttäjä ei noudata hänelle annettua kehotusta täydentää haastehakemusta ja jos hakemus on niin puutteellinen, ettei kelpaa oikeu-

denkäynnin perustaksi tai tuomioistuim ei muusta syystä voi ottaa asiaa tutkittavaksi.
(ROL 5:6.)

7 HAASTAMINEN JA TIEDOKSIANTO

7.1 Haaste

Haasteella on prosessissa huomattava merkitys. Käräjäoikeudessa venäläisille suunnatut haasteet jakautuvat syyttäjän suorahaastopäivälle tekemiin haasteisiin tai tuomioistuimen isompiin rikosjuttuihin tekemiin haasteisiin. Tiedoksiantomenettelyyn ryhtyessään tuomioistuimen on syyttäjän tavoin pohdittava, haastetaanko vastaaja henkilökohtaisesti vai ratkaisun uhalla paikalle. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6. artiklan mukaan jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista ymmärtämällään kielellä. Ihmisoikeussopimuksissa veloitetaan antamaan kieltä taitamattomalle tulkin apua maksutta. Määräyksistä seuraa, ettei syytetyltä saa jälkikäteen periä tulkkauksesta aiheutuneita kustannuksia ja että syytetyllä on oikeus saada maksutta käännetyksi kaikki keskeiset asiakirjat ja suulliset lausumat ymmärtämälleen kielelle oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellyttämässä laajuudessa. (Jokela 1997, 76–78.)

7.1.1 Vastaaja henkilökohtaisesti

Venäläisten vangittujen jutuissa käräjäoikeus haastaa vastaajat paikalle henkilökohtaisesti 400 euron sakon uhalla. Tällaisessa tilanteessa vastaajan kuuleminen on tarpeellista asian selvittämiseksi. Tapauksissa, joissa on tarkoitus ottaa vastaan henkilötodistelua, vastaaja haastetaan säännönmukaisesti paikalle. Perusteena on ajatus, että vastaajan oikeusturva edellyttää hänen kuulevan häntä vastaan esitetyn todistelun. Kansainvälisissä tapauksissa tulee kuitenkin harkita vastaajan haastamista henkilökohtaisesti myös tarkoituksenmukaisuusnäkökohtien kannalta. (Ulkomaalaisten/ulkomailla asuvien vastaajien juttujen käsittelyn helpottaminen Suomen tuomioistuimissa 2004, 4.)

Jos vastaaja oleskelee jo ulkomailla, tulee syyttäjän siirtäessä jutun käräjäoikeuteen esittää haastehakemuksen info-osassa perusteltu käsitys ulkomailla olevan vastaajan jutun vireille saantiin liittyvästä menettelystä. Jos on perusteltua syytä olettaa muualla kuin Suomessa oleskelevan vastaajan välttelevän oikeudenkäyntiä tai vastaajalla ei ole

tunnettua osoitetta, on syyttäjällä mahdollisuus pyytää vastaajan luovuttamista Suomeen haastamismenettelyyn ensin turvautumatta. Luovuttamisen edellytykset ja luovuttamispyynnön toimittamistapa vastaajan oleskelumaahan riippuvat siitä, mitä sopimusta tai järjestelyä Suomen ja kyseisen valtion välillä sovelletaan. Estettä ei ole pyytää luovuttamista myöskään maasta, joka ei ole sopimusosapuoli. (Ulkomaalaisien/ulkomailla asuvien vastaajien juttujen käsittelyn helpottaminen Suomen tuomioistuimissa 2004, 4.)

7.1.2 Vastaajan poissaolosta huolimatta

Jos venäläistä vastaajaa ei tarvitse kuulla henkilökohtaisesti pääkäsittelyssä, on hän vapaa poistumaan maasta haasteen saatuaan. Syyttäjä tai tuomioistuin toimittaa haasteen välittömästi esitutkintaviranomaiselle, joka antaa haasteen vastaajalle tulkattuna. Venäläisten suorahaasteissa rikosjutut ovat sellaisia, ettei syyttäjä vaadi niistä rangaistukseksi kuutta kuukautta ehdollista vankeutta enempää. Kuitenkin, jotta tuomioistuin voisi tuomita vastaajan vankeusrangaistukseen, on häntä kuultava henkilökohtaisesti pääkäsittelyssä. Tämä tarkoittaa sekä ehdotonta että ehdollista vankeutta. (ROL 8:13). Poikkeuksia tähän pääsääntöön kuitenkin säädetään ROL 8:11–12:ssä.

Näiden lainkohtien mukaan syytetty voidaan poissaolosta huolimatta tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi edellyttäen, että tästä on mainittu kutsussa. Suorahaasteissa on merkintä poissaolosta huolimatta. Tuomioistuimen on kuitenkin tutkittava jutun luonne ja arvioitava, pysyykö todennäköinen rangaistus näissä puitteissa. Jos pääkäsittelyn aikana ilmenee, että teko on sellainen, joka edellyttää ankarampaa rangaistusta kuin kolmea kuukautta vankeutta, on tuomioistuimen toimitettava uusi pääkäsittely. (Lappalainen ym. 2007, 899.)

Mikäli vastaaja on antanut haastamisen yhteydessä suostumuksensa siihen, että juttu voidaan tutkia ja ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta, voidaan siitä tuomita ankarampi rangaistus. ROL 8:12:n mukaan enimmäisrangaistus näissä tapauksissa on kuusi kuukautta vankeutta. Kuitenkin edellytetään, että kutsussa on mainittu, että tällainen rangaistus voidaan tuomita, jos vastaaja on poissa. Suostumuksessa on vastaajan antama allekirjoitus ja hänen itsensä ilmoittamat sen hetkiset bruttotulot, jos tuomioistuin harkitsee päiväsakkojen määrää. (Lappalainen ym. 2007, 897–900.)

7.1.3 Asiakirjojen kieli

Asiakirjoja ulkomaille lähetettäessä käytetään oikeushallinnon intranetissä olevia asiakirjapohjia. Käännökset on tehty yleisimmin käytetyistä asiakirjoista. Liitteessä 2 kerrotaan, minkälainen haaste asiakirjana on venäjäksi ja suomeksi. Asiakirja laaditaan täyttämällä ensin kotimaankielinen asiakirja ja tämän jälkeen laaditaan vieraskielinen vastaava asiakirja. Jos tarvittavaa asiakirjaa ei löydy intranetistä, käytetään kotimaista asiakirjaa ja käännetetään se. Asiakirjapohjat ovat pdf-muotoisia lomakkeita, ja tietoja niihin ei voi tallentaa. Toissijaisesti asiakirja on käännettävä sen maan äidinkielelle, jossa vastaanottaja oleskelee. Vastaanottajalla on aihetta olettaa, ettei vastaanottaja ymmärrä kieltä, jolla asiakirja on laadittu. Euroopan ihmisoikeussopimuksen säännökset edellyttävät asianomistajan ja vastaajan osalta haastehakemuksen, haasteen tai kutsun sekä ohjeiden kääntämistä. (Asiakirjojen kieli 2009.)

7.2 Tiedoksianto

Tiedoksiannolla tarkoitetaan yleisissä tuomioistuimissa asianosaiselle tai muulle oikeudenkäynnissä kuultavalle henkilölle todistettavasti ja laissa säädettyä muotoa noudattaen annettua tai lähetettyä ilmoitusta. Tiedoksiannon kannalta keskeinen on oikeudenkäymiskaaren 11. luku, jonka otsikko on tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä. Luvussa säädetään, miten oikeudenkäynnissä tapahtuvat tiedoksiannot on toimitettava. Säännökset ovat siinä mielessä toissijaisia, että jos jossain erityislaissa on asiasta määräyksiä, tulee niitä noudattaa. Tavallisin tiedoksiannotilanne on se, että asianosaiselle ilmoitetaan häntä vastaan nostetusta oikeudenkäynnistä. Säännökset tiedoksiannosta postitse tai haastemiehen välityksellä koskevat Suomessa tapahtuvaa tiedoksiantoa. Silloin kun tiedoksiannon vastaanottaja oleskelee ulkomailla ja hänen osoitteensa on tiedossa, tuomioistuimen tulee oikeudenkäymiskaaren 11. luvun 8. pykälän mukaan huolehtia tiedoksi annettavien asiakirjojen lähettämisestä ulkomaan viranomaiselle. (Lappalainen ym 2007, 939–940.)

7.2.1 Asiakirjojen valmistelu

Tiedoksiannettavia asiakirjoja voidaan lähettää joko oikeusministeriön kautta vastaanottavan valtion viranomaiselle tai oikeusministeriölle ja sieltä edelleen toimitettavaksi vastaanottavan valtion ulkoministeriölle. Suomessa oikeusministeriön kansainvälinen yksikkö päättää menettelytavan valinnasta saatuaan tuomioistuimelta tiedoksianto-

asiakirjat kahtena kappaleena lähetteineen. Tiedoksiantoja ulkomaille lähetettäessä on asiakirjojen valmisteluun, lähettämiseen, vastaanottajan toimenpiteisiin ja kutsuttavan matkajärjestelyihin varattava riittävästi aikaa. Istuntopäivään tulisi varata aikaa noin 6 - 12 kuukautta Asiakirjoihin tulee merkitä selkeästi tuomioistuimen yhteystiedot maatunnuksineen ja puhelinnumeroineen. (Asiakirjojen valmistelu-muut valtiot 2009.)

7.2.2 Tiedoksianto Venäjälle

Tiedoksiantoasiakirjojen reitti Venäjälle on monimutkainen ja vaatii suomalaiselta tuomioistuimelta paljon valmistelua. Suomessa asiakirjat toimitetaan maan oikeusministeriölle ja Venäjällä asiakirjat vastaanottaa oikeusministeriö. Venäläinen oikeusministeriö toimittaa ne siellä paikalliselle tuomioistuimelle ja venäläinen tuomioistuin pyytää kutsuttavan noutamaan asiakirjat tuomioistuimesta. Venäjän oikeusministeriön toimitettaville tiedoksiannoille on varattava runsaasti aikaa. Keskimääräinen tiedoksianto-aika on Venäjälle noin kuusi kuukautta. Haasteasiakirjoihin on ohjeiden mukaan liitettävä tuomioistuimen pyyntö asiakirjojen tiedoksiantamisesta. Venäjän oikeusministeriö palautti Suomen oikeusministeriölle vuonna 2006 useita tiedoksiantopyyntöjä tältä osin täydennettäväksi. Tuomioistuimen pyynnön allekirjoittaa tuomioistuimen lainoppinut jäsen. Suomen- ja venäjänkieliset pyyntökirjeet täytetään yhtenä kappaleena, leimataan ja lähetetään kopion kera oikeusministeriölle tiedoksiantoasiakirjojen mukana. (Venäjä 2009.)

7.2.3 Tiedoksianto Suomen rajalla

Tullirikosasiassa esitutkinnan johtaja tai tehtävään määrätty muu tullimies on oikeutettu suorittamaan haastamisen ja muun tiedoksiannon niin kuin haastemies. (TulliL 47 §). Tullirikosasiassa haaste voidaan antaa tiedoksi myös vastaajan haasteen vastaanottamista varten valtuuttamalle asiamiehelle. Tullimies voi haastamiseen oikeutetun viranomaisen pyynnöstä suorittaa haastamisen myös muussakin kuin tullirikosasiassa. (Tullirikosasia 2009.)

Tiedoksianto tapahtuu Suomen rajalla silloin, kun syyttäjä on lähettänyt haasteen rajaviranomaisille, he antavat sekä tulksaavat haasteen vastaajalle, ennen kuin hänet poistetaan maasta. Haastehakemuksen ja haasteen lähettäminen oikeusministeriön kautta pitkittää rikosprosessia, joten haasteet yritetään antaa Suomessa.

8 KÄRÄJÄOIKEUDEN PÄÄKÄSITTELY

8.1 Yleistä

Venäläisten rikosprosessin alkavaa tuomioistuinosuutta ovat edeltäneet esitutkinta ja syyteharkinta, sekä joskus myös vangitsemisvaatimuksen käräjäoikeuskäsittely. Vangitsemiskäsittely ei vangitsemispäätöksineen vielä merkitse itse rikosoikeudenkäynnin syyteineen vireilletuloa. Vireilletulo tapahtuu syyttäjän laatiman haastehakemuksen saapumisella käräjäoikeuteen, oli epäilty ei-vangittu tai vangittu. Toinen käsittelyn vireilletulotapa on se, että käräjäoikeuden luvalla syyttäjä haastehakemusta jättämättä itse toimituttaa laatimansa haasteen suoraan tiedoksi epäilylle, tällöin vireilletulo tapahtuu vasta tiedoksiantohetkellä. Riippuen haastehakemuksen antamasta vaikutelmasta käräjäoikeudella eli hakemusta käsittelevällä tuomarilla on vaihtoehtoja jutun ratkaisemiselle. Jos asia näyttää yksinkertaiselta ja selvältä, vastaaja haastetaan suoraan pääkäsittelyyn eli vastaamaan suullisesti pääkäsittelyn istunnossa, jonka tarkka aika samalla ilmoitetaan. (Havansi 2002, 130–132.) Rikosasian pääkäsittelyssä ei suuria eroja, paitsi monissa rajarikoksissa vastaaja ei ole paikanpäällä.

Rikosasian pääkäsittely on suullinen, välitön ja keskitetty. Asianosaiset eivät pääsääntöisesti saa lukea, eivätkä antaa tuomioistuimelle kirjallista lausumaa taikka esittää asiaa kirjallisesti. Asia on ratkaistava pääkäsittelyssä esitetyn aineiston perusteella ja ratkaisemiseen saa ottaa osaa vain sellainen tuomari, joka on ollut jutussa mukana pääkäsittelyn alusta saakka. Asia on pääkäsittelyssä käsiteltävä yhtäjaksoisesti, kunnes se voidaan ratkaista. Käsittelyä ei saa lykätä muusta kuin laissa nimenomaisesti mainitusta syystä. (Jokela 2008, 330.)

8.2 Vangittu vastaaja

Vangitun vastaajan on oltava henkilökohtaisesti paikalla tuomioistuimessa käsiteltäessä sitä asiaa, jonka vuoksi hänet on vangittu. Vastaajan ollessa vangittuna tai matkustuskiellossa on pääkäsittely pidettävä kahden viikon kuluessa rikosjutun vireilletulosta eli silloin kun haastehakemus on tullut käräjäoikeuteen (ROL 5:13:1). Kahden viikon määräaika on voimassa myös silloin, kun näitä toimenpiteitä on kohdistettu vastaajaan syytteen nostamisen jälkeen. (Lappalainen ym. 2007, 895.)

Ulkomaalaisten vangittujen jutut ovat yleensä laajempia tai vastaajia on useampia, tällöin käsittelypäiviä on järjestetty useampia. Asianosaisena jutuissa on yleensä Suomen valtio/tullihallitus, jolla saattaa olla korvausvaatimuksia tai rikoksentekovälineen menettämisseuraamus vaatimus. Tullilaitoksen henkilöstöä ei kuitenkaan yleensä kutsuta henkilökohtaisesti paikalle, ellei asian selvittämisen kannalta heitä kutsuta henkilökohtaisesti todistelutarkoituksessa. (Kujala 2010.)

8.3 Syytetyn poissaolosta huolimatta

Rikosasiaa ei koskaan voida käsitellä syyttäjän poissa ollessa. Sen sijaan vastaajan läsnäolo pääkäsittelyssä ei aina ole välttämätöntä. Huomattava osa rikosasioiden käsittelyjen lykkäämisistä johtuu siitä, että syytetty ei noudattanut hänelle annettua kutsua saapua tuomioistuimeen. (Jokela 2008, 440.) Näin kävi juuri venäläisten rikosasioissa, moni rikosasia jäi käsittelemättä, koska vastaajaa ei koskaan saatu paikalle henkilökohtaisesti. Syytetyt eivät välttämättä pyrkineet välttämään rangaistuksen tuomitsemista, vaan yksinkertaisesti suhtautuivat välinpitämättömästi asiaan. Poissaolollaan syytetty saattoi kuitenkin aiheuttaa suurta lisähaittaa muille asianosaisille ja tuomioistuimelle.

Jos vastaaja on haastettu käräjäoikeuden pääkäsittelyyn poissaolosta huolimatta, voidaan hänelle tuomita sakkorangaistus tai enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistus. Ratkaisu-uhka on mainittu siinä haasteessa, jonka tiedoksiannolla vastaaja on kutsuttu istuntoon. Kovempi kuuden kuukauden vankeusrangaistus poissa olevalle vastaajalle voidaan antaa silloin, kun vastaaja on antanut suostumuksensa asian käsittelyyn hänen poissaolostaan huolimatta. Poissaolokäsittelyn edellytyksenä kummassakin kohdassa on, että vastaajan läsnäolo asian selvittämiseksi ei ole tarpeen. Esimerkiksi silloin, kun vastaaja on esitutkinnassa tunnustanut tehneensä syytteessä tarkoitetun teon, asia voidaan luotettavasti selvittää ilman hänen henkilökohtaista läsnäoloaan. Vastaajan poissaolo merkitään pöytäkirjaan ja siitä mainitaan myös annetussa tuomiossa. (Jokela 2008, 441–442.)

8.4 Etenemisjärjestys

ROL 6. luku 7 § sääntelee etenemisjärjestystä rikosjutun käsittelyssä. Pääkäsittelylle määrättyinä päivinä tuomioistuinkäsittely alkaa sillä, että kaikki osalliset kutsutaan sisään oikeussaliin. Asiansisältöinen pääkäsittely alkaa sillä, että sekä syyttäjä että asi-

anomistaja esittävät vaatimuksensa. Riittävää ei ole, että syyttäjä toimittaa haastehakemuksen ja rangaistusvaatimukset kärjäoikeuteen, vaan vaatimukset on myös esitettävä pääkäsittelyssä. Tämän jälkeen vastaaja antaa lyhyen ensivastauksen vaatimuksiin sekä käydään vaatimusten ja vastauksen tarkempaa keskustelua ja kehittelyä. Seuraavaksi käydään todistelu osioina läpi, kuullaan vastaajaa ja asianomistajaa todistelutarkoituksessa sekä muun todistelun vastaanottaminen. (Lappalainen ym. 2007, 907–909.) Viimeinen asia käsittelyssä on loppukeskustelut, sen antavat syyttäjät ja paikalla olevat asianosaiset. Loppukeskustelun päätyttyä pääkäsittely on päättynyt, mitä seuraa tuomarin päätösneuvottelu ja tuomion julistaminen tai antaminen. Kärjäoikeus voi antaa ratkaisunsa kansliassa, tällöin tuomio on saatavilla kansliasta tai se voidaan asianosaisten pyynnöstä toimittaa heille suoraan. (Havansi 2002, 140.)

Asian käsittely syytetyn poissa ollessa eroaa normaalista menettelystä, voidaan jopa puhua poissaolokäsittelystä. Tuomioistuimen puheenjohtajan on tarpeen mukaan asiakirjoista eli esitutkintapöytäkirjasta selostettava, mitä poissaoleva syytetty ja mahdollisesti myös poissaoleva asianomistaja ovat asiassa esittäneet. Sen sijaan todistajien kertomuksia ei ole lupa lukea pöytäkirjasta poissaolokäsittelyssäkään. Syytetyn poissa ollessa on noudatettava samoja todistussääntöjä kuin hänen läsnä ollessaankin. Lähtökohtana poissaolokäsittelyllään on, että syytetyn läsnäolo asian selvittämiseksi ei ole tarpeen. Syytetyn on tullut tunnustaa tekonsa esitutkinnassa tai hänen syyllisyydestä on muutoin varma näyttö, esimerkiksi todistus veren alkoholipitoisuudesta rattijuopumusjutuissa. Käsittelyaika vastaajan poissaolosta huolimatta on paljon lyhyempi kuin tavallisissa tapauksissa. (Jokela 2008, 445.)

8.5 Tulkkaus kärjäoikeudessa

Rikosasiassa käytetään kaksikielisessä tuomioistuimessa asian käsittelykielenä vastaajan kieltä. Jos vastaajat ovat erikielisiä tai jos vastaajan kieli ei ole suomi tai ruotsi, tuomioistuin päättää asian käsittelykielestä asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen. Tuomioistuimen on järjestettävä tulkkaus silloin, kun asianosaisten oma kieli on muu kuin asian käsittelykieli. Myös muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkieliselä vastaajalla sekä asianomistajalla syyttäjän ajamassa rikosasiassa on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen rikosasian käsittelyssä. Tuomioistuimen on viran puolesta huolehdittava tulkkauksesta tai tulkin kutsumisesta tällaisissa asioissa. Säännös täyttää ihmisoikeussopimuksen vaatimuksen siitä, että rikoksesta syytetyllä on oltava oikeus

saada maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu tuomioistuimessa käytettävää kieltä. (Jokela 2008, 404–406.)

Tulkkauksen kustannukset hoituvat pohjoismaisen kielisopimuksen tai tiettyjen lakien perusteella yleensä julkisista varoista. Viranomaisilla tulee olla selkeät ohjeet siitä, miten palkkioiden maksamisessa menetellään. Tulkin hankkimisessa apua saa mm. työministeriön hallinnonalalla toimivista alueellisista asioimistulkkiyksyksistä sekä Suomen kääntäjien ja tulkkien liitosta. (Ammattitaitoinen tulkki 2010.)

Tulkkaus tapahtuu joko konsekutiivisesti tai simultaanisesti. Konsekutiivitulkkauksessa kunkin osapuolen repliikki tai puhejakso tulkataan välittömästi puhujan lopetettua useimmiten keskusteluissa tai neuvotteluissa. Tulkki tekee samalla muistiinpanoja ja vastaa siitä, että sanoma välittyy eikä mikään unohdu. Simultaanitulkkauksessa sanoma välittyy toiselle kielelle puhujan puhuessa. Oikeudessa käytetään enimmäkseen simultaanitulkkausta. Samanaikaisuus nopeuttaa asian käsittelyä ja tulkin suoritukselle ei tarvitse valita erillistä aikaa. Tulkkaustavasta päättää tulkin tilannut viranomainen. (Ammattitaitoinen tulkki 2010.)

8.6 Ilmoitus ratkaisusta ja muutoksenhakuohjaus

Vastaajan ollessa pääkäsittelyssä paikalla, annetaan muutoksenhakuohjaus tuomion antamisen jälkeen ja mahdolliset sakkolaskut. Muutoksenhakijan on ensin ilmoitettava tyytymättömyyttä viikon kuluessa käräjäoikeuden ratkaisusta. Varsinainen muutoksenhakekeino käräjäoikeuden ratkaisuihin on valitus hovioikeuteen. Valittamiseen on säädetty lyhyet määräajat, joiden kuluessa ratkaisuun tyytymättömän osapuolen on osoitettava ja myös toteutettava aikomuksensa hakea muutosta. Ellei toimita määräajassa, tuomio saa lainvoiman eli varsinaiset muutoksenhakekeinot eivät ole enää käytettävissä ja ratkaisu on pysyvä. Poissaolevana tuomitulle on välittömästi lähetettävä ilmoitus tuomitusta seuraamuksesta ja muutoksenhakuohjeet (liitteet 3 & 4), ellei kysymys ole pelkästään sakosta tai muuntorangaistuksesta. Käytännössä sakkorangaistukseen tuomitutkin saavat ilmoituksen seuraamuksesta, kun heille lähetetään sakon maksamista varten tarvittavat tiedot. (Jokela 2008, 447.)

Käräjäoikeudessa tuomion antamisen jälkeen sihteeri lähettää vastaajalle kirjeitse tiedon saadusta rangaistuksesta. Osoitetiedot ovat esitutkintapöytäkirjassa tai sitten haastehakemuksen info-lehdellä. Tuomiolauselmissä faksataan tieto Suomen Pietarin suur-

lähetystöön, joka vaikuttaa siten vastaajan viisumin saantiin. Tuomiolauselmat vastaanottaa Pietarissa suomalainen viisumipoliisi. Venäläiset vangit yleensä ilmoittavat tyytymättömyyden tuomioonsa kärjäoikeudelle. Joissakin tapauksissa vastaaja on saattanut jo vapautua vankilasta ennen kuin hovioikeuden pääkäsittely järjestettäisiin. (Kujala 2010.)

9 RANGAISTUKSET

Rangaistus on seuraamus tehdystä rikollisesta toiminnasta. Suomessa annetut rangaistukset pätevät samalla tavalla venäläisiin rikoksentehtäjiin. Tutkiessani venäläisten vastaajien haastehakemuksia huomasin, miten yleisimmät rangaistusvaatimukset olivat sakkoa tai vankeutta. Kärjäoikeus yleensä suorahaastotilanteissa yhtyi syyttäjän rangaistusvaatimukseen.

9.1 Sakkorangaistus

Jos rikos johtaa varsinaiseen rangaistusseuraamukseen, on seuraamus yleisimmin sakko. Suomessa sakot määrätään ns. päiväsakkojärjestelmän mukaan. Tässä järjestelmässä päiväsakkojen lukumäärä määräytyy rikoksen vakavuuden mukaan. Tuomitun taloudellinen asema, varallisuus ja tulot vaikuttavat siten suuresti koetun rangaistuskärsimyksen suuruuteen. (Lappi-Seppälä 2000, 143.) Näin ollen yhtä vakavasta rikoksesta seuraa sama määrä päiväsakkoja, mutta hyvätuloiselle tuo sakko on euromääräisesti suurempi. Valtaosa sakoista määrätään rangaistusmääräysmenettelyssä, ja se jakautuu kahteen vaiheeseen: rangaistusvaatimuksen antamiseen ja rangaistusmääräyksen antamiseen. Rangaistusvaatimuksen antaa poliisi, tullimies tai muu laissa säädettyä valvontaa suorittava virkamies, kuten rajavartiomies omasta aloitteestaan tai syyttäjän puolesta. Ennen rangaistusvaatimuksen antamista virkamiehen on toimitettava suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä seuraamuksen määrittämiseksi rangaistusmääräysmenettelyssä. Virkamies toimittaa sakon syyttäjän vahvistettavaksi, ja syyttäjä antaa rangaistusmääräyksen. Joka on tyytymätön syyttäjän tekemään ratkaisuun, saa viedä asian myös tuomioistuimeen. (Tapani & Tolvanen 2006, 162–163.)

Jos asiaa ei rikoksen vakavuuden vuoksi voi käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä, päädytään tuomioistuimeen. Tällöinkin lievemmänlaiset rikokset tulevat rangaistaviksi yleensä sakoilla. Näitä on lähes kaksi kolmesta tuomioistuimen määrittämistä

rangaistuksista. Mikäli tuomioistuimen määräämä sakko jätetään maksamatta, voi edessä olla sakon suorittaminen vankilassa ns. muuntorangaistuksena. Tähän kuitenkin päädytään vain, jos maksamatta jääminen johtuu muusta kuin sakotetun maksukykyyn liittyvistä syistä. (Lappi-Seppälä 2006.)

Rangaistusmääräyssakon saaneella on ensimmäinen tilaisuus maksaa sakkonsa poliisilta saadulla tilisiirtolomakkeella. Toinen mahdollisuus maksaa ennakkoon ilman muita seuraamuksia on maksaa sakko Oikeusrekisterikeskuksen lähettämällä maksukehotuksella. Viranomaiset lähettävät määräämistään seuraamuksista tiedon oikeusrekisterikeskukseen, jossa asiat rekisteröidään täytäntöönpanojärjestelmään. (Täytäntöönpano- ja perintäasiat 2009.)

9.2 Ehdollinen vankeus

Rikokset, joita ei voi sovittaa sakolla, johtavat vankeuteen. RL 6. luvun 9,1 § mukaan konkreettinen enintään kahden vuoden vankeusrangaistus voidaan määrätä ehdolliseksi, elleivät tietyt laissa kuvatut olosuhteet edellytä ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemista. Ehdollinen vankeus on luonteeltaan eräänlainen varoitus. Tuomitulle asetetaan koeaika, joka on pituudeltaan 1 - 3 vuotta. Tuomitun käyttäytymisestä koeajan kestäessä riippuu, määrätäänkö ehdollinen rangaistus tai osa siitä pantavaksi täytäntöön. Ehdolliseen vankeuteen voidaan liittää myös muita oheisseuraamuksia. Erietyisesti rattijuopumusrikoksissa tekijälle tulee usein määrättäväksi ehdollisen ohella ns. oheissakko. Tällainen oheissakko on maksettava joka tapauksessa, eikä sitä saa takaisin, vaikka ehdollinen vankeus myöhemmin määrättäisiin pantavaksi täytäntöön vankilassa. (Lappi-Seppälä 2006.)

Suomen rangaistusjärjestelmä perustuu ajatukselle, jonka mukaan vankilaan tulisi tuomita vasta, jos mitkään muut keinot eivät enää tule kyseeseen. Kaksi kolmesta vankeusrangaistuksesta määrätään Suomessa ehdollisena. (Lappi-Seppälä 2006.) Kotkan kansliassa monista venäläisten tekemistä rikoksista tuomioistuin määräsi tekijälle ehdollista vankeutta ja oheissakkoa. Merkintä ehdollisesta vankeudesta menee käräjäoikeudesta rikosrekisteriin samalla tavalla kuin suomalaisestakin. Ehdollinen vankeus voi vaikuttaa venäläisen maahantuloluvan saantiin, riippuen siitä rikoksesta, jonka hän on tehnyt.

9.3 Ehdoton vankeus

Jos tuomittu vankeusrangaistus on yli kaksi vuotta, se on aina ehdoton ja suoritetaan vankilassa. Vankeusrangaistus tuomitaan joko määräaikaisena tai elinkautisena. Vankeutta voidaan tuomita vähintään 14 päivää ja enintään 12 vuotta. Elinkautisessa vankeudessa tuomittu joutuu viettämään vankilassa koko elämänsä, ellei hae armahdusta tai ellei Helsingin hovioikeus päästä häntä ehdonalaiseen vapauteen. Määräaikaiseen vankeusrangaistukseen tuomitut vapautuvat ehdonalaiseen vapauteen laissa vahvistettujen määräosien jälkeen. Vankeinhoidolliset ensikertalaiset suorittavat puolet rangaistuksesta laitoksessa ja loput ehdonalaisessa vapaudessa. (Lappi-Seppälä 2006.)

9.4 Ulkomaalaiset vangit

Ulkomaalaisia on viime aikoina ollut Suomen vankiloissa lähes 300. Suurimmat ryhmät ovat virolaiset ja venäläiset. Ulkomailla asuvien vankien määrä on kasvanut parissa vuodessa lähes puolella. Suomen lääneistä vankimäärän kasvu on kohdistunut erityisesti Länsi- ja Etelä-Suomeen. Idässä ja pohjoisessa luvut ovat pysyneet lähes ennallaan. Vuonna 2000 ulkomaalaisia vankeja oli 173. Vuonna 2009 kesäkuun puolessa välissä heitä oli 375. Vielä vuonna 1990 ulkomaalaisia vankeja oli Suomessa ainoastaan 20. Vangit on luokiteltu kansalaisuuden mukaan eli joukossa on myös Suomessa asuvia ulkomaalaisia. Luvuissa on sekä rangaistus- että tutkintavangit. Ulkomaalaisten vankien kasvu selittyy sillä, että Suomessa asuu suurempi määrä ulkomaalaisia, kuin vielä 1990- ja 2000-lukujen alussa ja toisena vaikutta se, että Suomeen tulee yhä enemmän matkailijoita. (Sjöholm 2009.)

Kaakkois-Suomessa on suhteellisen paljon ulkomaalaisia vankeja, koska alueella on kaksi rajanylityspaikkaa. Lisäksi ulkomaalaisia on sitä enemmän, mitä etelämmäksi Suomea mennään. Suomessa vankeusrangaistustaan kärsivistä ulkomaalaisista suurin osa on tuomittu huumausaine- tai väkivaltarikoksesta. Tällä hetkellä ulkomaalaisista rangaistusvangeista vajaa puolet istuu huumausainerikoksesta ja neljännes väkivaltarikoksesta. Ulkomaalainen vanki istuu tuomionsa Suomessa, jos hän on tehnyt rikoksensa täällä. Periaatteena on se, että vanki sijoitetaan mahdollisimman lähelle kotipaikkaansa. Ulkomaalaiset vangit sijoitetaan käräjäoikeuspaikkansa perusteella. Kymenlaakson käräjäoikeudesta vangit sijoitetaan yleensä Mikkelin vankilaan ja joissakin tilanteissa Konnunsuon vankilaan. Ulkomaalaisten sijoittelussa otetaan huomioon esimerkiksi heidän kielitaitonsa. On tärkeää, että laitoksessa on joku työntekijä, jonka

kanssa vanki pystyy kommunikoimaan. Vakavien rikostentekijät saavat yleensä karkotuspäätöksen eli kun hän on istunut tuomionsa, hänet karkotetaan maasta. (Sjöholm 2009.)

10 SEURAAMUSTOIMENPITEITÄ

Rikosprosessin käsittelemisen lisäksi halusin tuoda esille myös venäläisille rikoksen teoista aiheutuneita seurauksia. Ulkomaalaisen Suomeen tuloon ja maassa oleskeluun sovelletaan mitä ulkomaalaislaissa ja Schengen-sopimuksessa määrätään. Maahantulolupa eli viisumi haetaan ensisijaisesti hakijan kotimaassa olevasta Suomen edustustosta. Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää, että hänellä on rajanylitykseen vaadittavat ja voimassa olevat matkustusasiakirjat esim. viisumi ja tarvittavat vakuutukset. Ulkomaalaisella on myös maahan saapuessaan ja maassa oleskellessaan oltava kotimaansa viranomaisen antama voimassa oleva passi. (Tietoa viisumivelvollisen maan kansalaisille 2010.)

Viisumilla tarkoitetaan maahantulolupaa, joka myönnetään lyhytaikaista ja tilapäistä vierailua varten (enintään 3 kuukautta). Viisumin perusteella viisumivelvollisen maan kansalainen voi saapua Schengen-alueelle edellyttäen, että hän täyttää muut maahantulolle asetetut ehdot. Huolimatta viisumista, joka on myönnetty Suomeen tuloa varten, tarkistetaan Suomen rajoilla maahantulon edellytykset uudelleen. Jos ne eivät täyty, rajavartiolaitoksen passintarkastajat voivat evätä maahantulon. (Tietoa viisumivelvollisen maan kansalaisille 2010.)

10.1 Käännyttäminen

Käännyttämisestä säätelee ulkomaalaislaki. Laissa sillä tarkoitetaan ulkomaalaisen maahantulon estämistä rajalla, kun hän on saapumassa maahan viisumilla, ilman viisumia, ilman oleskelulupaa tai oleskeluluvalla, joka on myönnetty ulkomailla ja hän saapuu ensimmäistä kertaa luvan voimassaoloaikana. Ilman oleskelulupaa saapuneen ulkomaalaisen maasta poistamista, jos hänellä ei maahan saapumisen jälkeen ole myönnetty oleskelulupaa, oleskelulupakorttia taikka jos hänen oleskelulupaoikeutta ei ole maahan saapumisen jälkeen rekisteröity ulkomaalaislaissa säädetyllä tavalla. (UlkomaalaisL 142 §.) Käännyttämisestä määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Käännyttämisestä perustuessa rikolliseen toimintaan, on otet-

tava huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara. (UlkomaalaisL 146 §.) Ulkomaalaisen käännättämisen perusteet löytyvät ulkomaalaislain 9. luvun 148 pykälästä.

Poliisin ja rajatarkastusviranomaisen on ryhdyttävä toimenpiteisiin ulkomaalaisen käännättämiseksi. Poliisi tai rajaviranomainen voi päättää käännättämisestä kolmen kuukauden kuluessa ulkomaalaisen maahantulosta. Tätä myöhemmin poliisin ja rajaviranomaisen on tehtävä maahanmuuttovirastolle esitys ulkomaalaisen käännättämiseksi, jollei maahanmuuttovirasto ole jo ryhtynyt toimenpiteisiin ulkomaalaisen maasta poistamiseksi. Maahanmuuttovirasto päättää käännättämisestä kihlakunnan poliisilaitoksen tai rajatarkastusviranomaisen esityksestä taikka omasta aloitteestaan. (UlkomaalaisL 151 § & 152 §.) Kuva 3 kertoo, kuinka monta henkilöä rajavartiolaitos on käännättänyt.

Kuva 3. Käännetyt henkilöt vuosina 2007–31.12.2010 asti (Muita tilastoja)

10.2 Karkottaminen

Tämä on myös viranomaisten maastapoistamismenettely, jos ulkomaalaisella on tai on ollut oleskelulupa ja hänet päätetään poistaa maasta. (Sanasto 2010). Silloin kun ulkomaalainen oleilee maassa Suomen viranomaisen myöntämällä määräaikaisella tai pysyvällä oleskeluluvalla ja hän on vielä maassa senkin jälkeen, kun oleskelulupa on vanhentunut, hänet voidaan karkottaa maasta. Viranomaisilla on samantyyppiset harkinta-perusteet karkottamisessa, kuin käännättämisessäkin. Karkottamisen perusteena ulkomaalaiselle on myös se, jos hänen on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, tai jos hän on syyllistynyt toistuvasti rikoksiin. (UlkomaalaisL 149 §.) Hän on voinut myös käyttäytymisellä osoittaa olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle. Poliisi, rajavartiolaitos

tai maahanmuuttovirasto hoitaa ulkomaalaisten henkilöiden karkottamisen. (UlkomaalaisL 152 §.) Taulukossa 1 esitetään karkotusesitykset ja -päätökset vuosina 2005–2008.

Taulukko 1. Karkotusesitykset ja -päätökset vuosina 2005–2008. (Tilastot)

Vuosi	Esitykset	Päätökset	
		Ei karkoteta	Karkotetaan
2005	126	52	71
2006	129	40	61
2007	139	68	59
2008	169	83	75

10.3 Maahantulokielto

Ulkomaalaiselle voidaan käännyttämistä ja maasta karkottamista koskevassa päätöksessä määrätä maahantulokieltoa Suomeen tai Schengen-alueelle eli se määrätään silloin kansallisena, jos ulkomaalaisella on toisessa Schengen-valtiossa oleskelulupa, jota ei peruuteta. Maahantulokielto voidaan muuttuneiden olojen vuoksi tai tärkeän henkilökohtaisen syyn vuoksi peruuttaa. (UlkomaalaisL 150 §). Sen takia maahantulokielon määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon, onko ulkomaalaisella sellaisia perhe- tai työsiteitä Suomeen tai muuhun Schengen-valtioon, joiden hoitamisesta maahantulokielto kohtuuttomasti vaikeuttaisi. Maahantulokiellon aikana venäläinen ei saa viisumia, tämä on merkittynä viranomaisten rekisterijärjestelmään. (UlkomaalaisL 146 §.)

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi määrätä ulkomaalaiselle maahantulokiellon enintään kahdeksi vuodeksi. Heidän on tehtävä maahanmuuttovirastolle esitys ulkomaalaisen käännyttämiseksi, jos sillä itsellään ei ole toimivaltaa käännyttämiseen tai jos se arvioi, että ulkomaalaiselle tulisi määrätä maahantulokielto kahta vuotta pidemmäksi ajaksi. (UlkomaalaisL 151 §.) Maahanmuuttovirasto voi määrätä maahantulokieltoa enintään viiden vuoden määräajaksi tai toistaiseksi. Laadultaan törkeästä tai ammattimaisesta rikoksesta rangaistukseen tuomitulle ulkomaalaiselle maahantulokielto voidaan määrätä toistaiseksi. Silloin kun ulkomaalaisella henkilöllä on maahantulokielto, hän ei saa sinä aikana viisumia. (UlkomaalaisL 150 § & 152 §.)

10.4 Merkintä rikosrekisteriin

Rikosrekisteri on valtakunnallinen keskusrekisteri, johon viranomaiset merkitsevät lähinnä vapausrangaistukseen tuomittujen tietoja. Tietoja kerätään ja talletetaan sekä niitä luovutetaan rikosoikeudellisten seuraamusten määräämistä ja täytäntöönpanoa varten. Tietoja voidaan myös luovuttaa myös henkilön luotettavuuden, henkilökohtaisen soveltuvuuden selvittämistä ja arviointia varten. Ulkomaalaisten osalta rikosrekisteriin tulee merkintä, jos vastaaja tuomitaan ehdottomaan tai ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja ehdollisen vankeuden ohessa sakkoon. Rikosrekisteriin merkityt tiedot ovat salaisia. Rekisteritietoja saa luovuttaa vain rikosrekisterilaissa säädetyillä edellytyksillä. Muun muassa Esitutkintaviranomaisella kuten poliisilla, virallisella syyttäjällä ja tuomioistuimella on oikeus saada tietoja rikosrekisteristä. (Viranomaisten tiedonsaantioikeus 2009.)

10.4.1 Poliisin tietojärjestelmät

Poliisin pitämä poliisiasian tietojärjestelmä ei ole rikosrekisteri. Tähän järjestelmään kirjataan tiedot tapahtuneista rikoksista sekä tehdyistä rikosilmoituksista ja esitutkinnoista. Tallennettaviin tietoihin kuuluvat muun muassa epäiltyjen, todistajien ja asianosaisten henkilötiedot ja asiaan liittyvät seikat. Rekisteriin tallennetaan myös tiedot käytetyistä pakkokeinoista, takavarikoiduista esineistä sekä todistuskappaleista. Järjestelmään tallennetaan myös tiedot kaikista etsintäkuulutetuista, liiketoimintakieltoon määräytyistä sekä lähestymiskielloissa olevista. Rikoksesta epäillyistä järjestelmään tallennetaan sormenjäljet, DNA-tunniste sekä mahdolliset muut tuntomerkit. (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 761/2003.)

Hallintoasian tietojärjestelmään tallennetaan tiedot kaikista poliisin myöntämisestä tai hylkäämisestä luvista ja henkilötodistuksista. Myös ulkomaalaisten passitiedot ja muut vastaavat tiedot tallennetaan tähän järjestelmään. Usein vanhoista rikosasioista tehdään rikosilmoituksia, ja ilmoitusjärjestelmästä voidaan etsiä tietoja asian varmentamiseksi. Jos jutussa ei ole saatu selville epäiltyä, poistuu rikosilmoitus järjestelmästä vuoden kuluttua rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta. Muut poistuvat usein kahden tai viiden vuoden kuluttua. Poliisi saa tietoja rekisteriinsä verkkoyhteyden avulla oikeushallinnolta, väestörekisterikeskukselta, patentti- ja rekisterihallitukselta, ajoneuvohallintokeskukselta sekä useilta muilta viranomaisilta. Rekisteritietoja saa käyttää siihen tarkoitukseen, jota varten ne on järjestelmään tallennettu. Muille viranomai-

sille lähetetään tietoja niiden tehtävien suorittamiseksi. Tietoja saavat omaan alaansa liittyvissä asioissa muun muassa puolustusvoimat, tullit, rajavartiolaitos, ulkomaalaisviranomaiset, ajoneuvohallintokeskus ja haastemiehet. (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 761/2003.)

10.4.2 Ulkomaalaisrekisteri

Ulkomaalaisrekisteriä pidetään ja käytetään ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten, valtion turvallisuuden suojaamiseksi ja turvallisuusselvitysten tekemiseksi. Ulkomaalaisrekisteriä pidetään lisäksi Suomen kansalaisuuden saamista, säilyttämistä ja menettämistä sekä kansalaisuusaseman määrittämistä koskevien asioiden käsittelyä ja päätöksentekoa varten. Rekisterinpitäjänä on Maahanmuuttovirasto. Kuitenkin Ulkoasiainministeriö on erikseen pidettävien ulkomaalaisrekisteriin kuuluvien viisumiasioden osarekisterin ja maahantuloedellytysten osarekisterin päävastuullinen rekisterinpitäjä ja vastaa näiden ylläpidosta. Ulkomaalaisrekisteriä pitää ja käyttää myös poliisi, rajavartiolaitos, tullilaitos, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, työ- ja elinkeinotoimisto ja vankeinhoitoviranomainen. (Laki ulkomaalaisrekisteristä 1270/1997.)

Tiedot viisumista, oleskeluluvasta ja oleskeluoikeuden rekisteröinnistä sekä myönne-
tystä matkustusasiakirjasta poistetaan viiden vuoden kuluttua viimeisestä tiedon merkittämisestä, jos viisumin, oleskeluluvan, oleskeluoikeuden tai asiakirjan voimassaolo on päättynyt. Maahantulokieltoon määrättyjen henkilöiden tiedot poistetaan yhden vuoden kuluttua siitä, kun maahantulokiellon voimassaolo on päättynyt. Karkotus- ja käännytystiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä. Poistetut tiedot arkistoidaan. (Laki ulkomaalaisrekisteristä 1270/1997.)

11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli selvittää, minkälainen rikosprosessin käsittely on ulkomailla asuvien venäläisten kohdalla Kymenlaakson käräjäoikeudessa. Suorahaastopäivillä tarkoitetaan vain venäläisille suunnattuja rikosten käsittelypäiviä. Suorahaastopäiviä pidetään Kotkan kansliassa hyvänä ratkaisuna, sillä venäläisten tekemien rikosten määrä on lisääntynyt huomattavasti.

Törkeimmissä rikoksissa ulkomailla asuvien venäläisten pääkäsittelyä edeltää yleensä aina vangitsemiskäsittely, joka turvaa esitutinnan ja tulevan pääkäsittelyn. Näissä rikoksissa vangitseminen tulee aina kyseeseen, koska olisi aivan mahdotonta olettaa venäläisen odottavan muutamaa kuukautta oikeudenkäyntiä Suomessa. Vangitsemisella halutaan turvata muiden asiaan osallisten turvallisuus.

Kerron työssäni selkeän rikosprosessin kulun siitä näkökulmasta, että vastaajana olisi ulkomailla asuva venäläinen. Käytin paljon prosessioikeuden kirjallisuutta, joka antoi hyvän pohjan työn tekemiselle. Lakikirjallisuus antoi myös hyvää tietoutta ja aiheesta.

Venäläisillä rikostentekijöillä on sama rangaistusmenettely kuin suomalaisillakin. Kuitenkin poikkeuksena on rikoksesta koituvat seuraamukset, jotka herättivät mielenkiintoni aiheeseen. Venäläisille vastaajille seuraa heti ongelmia viisumin saamiseen, jos he tekevät rikoksen Suomessa. Viranomaisten eri rekisterijärjestelmät takaavat sen, että pystytään valvomaan ulkomailla asuvien venäläisten liikkeitä.

Kotkan kansliassa on välillä kuitenkin osoittautunut vaikeaksi saada ratkaistuksi rikosjuttuja, jossa vastaaja ei asu Suomessa. Tällöin käy silloin, kun haastehakemuksessa huomataan virheitä ja vastaaja joudutaan haastamaan uudelleen. Tiedoksiannon kestäessä Venäjällä pääkäsittelyä joudutaan ainakin vuodella siirtämään. Suomen viranomaisten ensisijainen keino rikosasioiden osalta olisi kehittää paikallinen poliisin, tullin, rajavartiolaitoksen, syyttäjän ja tuomioistuimen yhteistyö sellaiseksi, ettei tuomioistuimen tarvitse turvautua ulkomaille lähetettävään tiedoksiantoon.

Työskennellessäni Kymenlaakson käräjäoikeudessa Kotkan kansliassa havaitsin tulkin merkityksellisyyden ulkomailla asuvan venäläisen ollessa vastaajana. Ilman tulkkia ei pääkäsittelyäkään voida käydä läpi, koska vastaajan täytyy saada käyttää omaa kieltään. Ratkaisun ilmoittaminen vastaajalle oli mielestäni hankalaa, koska esitutkintapöytäkirjasta tai haastehakemuksen infolehdestä osoitetiedot olivat sekavia. Ilmoitus ratkaisusta lähetettiin aina postitse ja ei ole ollut varmaa, menikö tieto aina vastaajalle perille.

Menettelyssä käytetyt asiakirjat tulivat minulle käräjäsihteerin työn kautta tutuksi ja pääsin näkemään suorahaastopäivien prosessin kokonaisuudessaan. Suorahaastopäivät olivat mielenkiintoisia ja hyvin nopeakulkuisia. Luulen, että suorahaastopäivien lu-

kumäärä vielä kaksinkertaistuu vuosien vieriessä. Venäjän rajan läheisyys pitää siitä
Kotkassa huolen.

LÄHTEET

- Ammattitaitoinen tulkki. 2010. Oikeusministeriön esite. Saatavissa:
<http://www.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Esitteet/Pohjoismainenkielisopimus>. [viitattu 10.2.2010].
- Asiakirjojen kieli. 2009. Oikeushallinnon intranet. [viitattu 8.2.2010].
- Asiakirjojen valmistelu. 2009. Oikeushallinnon intranet. [viitattu 8.2.2010].
- Esitutkintalaki 30.4.1987/449. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870449> [viitattu 5.2.2010].
- Frände, D. 2005. Yleinen rikosoikeus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Havansi, E. 2002. Oikeudenkäynti ja pakkotäytäntö. Prosessioikeuden oikeusdogmaattiset perusteet. 2. uudistettu painos. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Helminen, K., Lehtola, K. & Virolainen, P. 2002. Esitutkinta ja pakkokeinot. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jokela, A. 2008. Rikosprosessi. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jokela, A. 1997. Uudistuva rikosprosessi. Helsinki: Kauppakaari Oy.
- Kantola, E. 2010. Lama lisää röyhkeyttä tupakan salakuljetuksessa. Kymen-Sanomat 25.1.2010.
- Koskinen, P. 2008. Rikosoikeuden perusteet. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kujala, S. Haastattelu 11.2.2010. Kotka: Kymenlaakson käräjäoikeus.
- Kuutti, J. Haastattelu 11.2.2010. Kotka: Kaakkois-Suomen syyttäjänvirasto.
- Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 22.8.2003/761. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030761> [viitattu 10.2.2010].

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19970689> [viitattu 6.2.2010].

Laki ulkomaalaisrekisteristä 19.12.1997/1270. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971270> [viitattu 10.2.2010].

Lappalainen, J., Frände, D., Havansi, E., Koulu, R., Niemi-Kiesiläinen, J., Nylund, A., Rautio, J., Sihto, J. & Virolainen, J. 2007. Prosessioikeus. 2. uudistettu painos. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Lappi-Seppälä, T. 2000. Rikosten seuraamukset. Porvoo: ws bookwell oy.

Lappi-Seppälä, T. 2006. Rangaistusjärjestelmä Suomessa. Saatavissa:

<http://www.porttivapauteen.fi/yhteiset/index.php?id=543> [viitattu 8.2.2010].

Muita tilastoja. 2010. Rajavartiolaitos. Saatavissa: [http://www.raja.fi/rvl/k-](http://www.raja.fi/rvl/k-sr/home.nsf/pages/E811E00E0A1E3B9BC2256FF10030F61A?opendocument)

[sr/home.nsf/pages/E811E00E0A1E3B9BC2256FF10030F61A?opendocument](http://www.raja.fi/rvl/k-sr/home.nsf/pages/E811E00E0A1E3B9BC2256FF10030F61A?opendocument) [viitattu 15.2.2010].

Pakkokeinolaki 30.4.1987/450. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870450> [viitattu 2.2.2010].

Poliisi, tulli ja rajavartiolaitos suorittivat 237 000 pakkokeinoa vuonna 2008. 2009. Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/pkei/2008/pkei_2008_2009-04-17_tie_001.html [viitattu 9.2.2010].

Rikoslaki 19.12.1889/39. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001> [viitattu 2.2.2010].

Rikostorjunta. 2010. Rajavartiolaitos. Saatavissa:

[http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/pages/CF19B486A2A9CD3EC225735A004DF941?o-](http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/pages/CF19B486A2A9CD3EC225735A004DF941?opendocument)
[pendocument](http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/pages/CF19B486A2A9CD3EC225735A004DF941?opendocument) [viitattu 4.2.2010].

Sanasto. 2010. Maahanmuuttovirasto. Saatavissa:

<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2709,2722> [viitattu 23.2.2010].

Seuraamukset. 2009. Rikosseuraamuslaitos. Saatavissa:

<http://www.rikosseuraamus.fi/49172.htm> [viitattu 9.2.2010].

Sjöholm, J. 2009. Ulkomaalaisten vankien määrä on yli tuplaantunut 2000-luvulla.

Etelä-Saimaa 26.6.2009. Saatavissa: <http://www.esaimaa.fi/Uutiset---Uutiset->

maakunnas-

[ta/2009/06/26/Ulkomaalaisten+vankien+m%E4%E4r%E4+on+yli+tuplaantunut+2000-luvulla/200917293505/5](http://www.esaimaa.fi/Uutiset---Uutiset-maakunnas-ta/2009/06/26/Ulkomaalaisten+vankien+m%E4%E4r%E4+on+yli+tuplaantunut+2000-luvulla/200917293505/5). [viitattu 9.2.2010].

Syyteharkinta. 2010. Oikeusministeriön esitteitä. Saatavissa:

<http://www.om.fi/ss/Etusivu/Julkaisut/Esitteet/Josjoudutrikoksenuhriksi/Syyteharkinta-selkokielet> [viitattu 15.2.2010].

Tapani, J. & Tolvanen, M. 2006 Rikosoikeus. Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tietoa viisumivelvollisen maan kansalaisille. 2010. Ulkoasiainministeriö. Saatavissa:

http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15717&contentlan=1&culture=fi-FI#Mista_haet [viitattu 10.2.2010].

Tilastot. 2010. Maahanmuuttovirasto. Saatavissa:

<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?article=2966> [viitattu 14.2.2010].

Tullilaki 29.12.1994/1466 Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941466> [viitattu 9.2.2010].

Tullirikosasia. 2009. Oikeushallinnon intranet. [viitattu 11.2.2010].

Täytäntöönpano- ja perintäasiat. 2009. Oikeusrekisterikeskus. Saatavissa:

<http://www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus/13536.htm> [viitattu 8.2.2010].

Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301 Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040301> [viitattu 9.2.2010].

Ulkomaalaisten/ulkomailla asuvien vastaajien juttujen käsittelyn helpottaminen Suomen tuomioistuimissa. Muistio 2004. Oikeusministeriö. Kansainvälinen yksikkö.

Venäjä. 2009. Oikeushallinnon intranet. [viitattu 10.2.2010].

Viranomaisten tiedonsaantioikeus. 2009. Oikeusrekisterikeskus. Saatavissa:
<http://www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus/18233.htm> [viitattu 10.2.2010].

Violainen, J. 1998. Prosessioikeus I. Rovaniemi: Pandecta Oy.

KAAKKOIS-SUOMEN SYYTTÄJÄNVIRASTO HAASTEHAKEMUS

Kotkan palvelutoimisto

Karhulantie 38 A

48600 KOTKA

Puhelin 010 36 24305 Fax 010 36 24329

4.11.2009

Asianro

R 09/4018

Kotkan käräjäoikeus

(Dno R 09/1198/724)

SyyttäjäSeppo Väisänen
Kihlakunnansyyttäjä**Vastaajat**

RADIMOV DMITRY IGOREVICH

Syytekohtissa

1

Asianomistajat

SUOMEN VALTIO/TULLIHALLITU

1

SYYTE

Vaadin vastaajalle rangaistusta seuraavasta rikoksesta:

1. VEROPETOS

(9010/R/0004254/09)

Rikoslaki 29 luku 1 §

4.11.2009 VIROLAHTI

Teonkuvaus

Radimov on veron välttämistarkoituksessa Venäjältä Vaalimaan tullin kautta saapuessaan tahallaan laiminlyönyt veron määräämistä varten säädetyn velvollisuutensa ilmoittaa tulliviranomaiselle maahantuomansa savukkeet, joita on ollut 369 kartonkia. Savukkeista määrättävät verot ja maksut ovat olleet yhteensä 15.713,89 euroa, joten Radimov on menettelyllään yrittänyt aiheuttaa vastaavan suuruisen veron määräämättä jättämisen.

Radimov on tuonut savukkeet maahan savukkeista tietämättömän henkilön kuljettaman henkilöauton matkustajana auton takapenkillä ja tavaratilassa kasseihin pakattuina.

Riidattomat seikat

Vastaajan tunnustus esitutkinnassa

- savukkeiden maahantuominen ja maahantuontitapa
- savukkeiden määrä
- tulliviranomaisille maahantuonnin ilmoittamatta jättäminen
- veron välttämistarkoitus

Kirjalliset todisteet

Virhemaksupäätös 4.11.2009

- verojen ja maksujen määrä

SEURAAMUSKANNANOTTO

Radimov on tuomittava 5 - 6 kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen, joka voi olla ehdollinen.

LISÄTIETOJA

Vapaudenmenetykset RADIMOV DMITRY IGOREVICH
Vapautensa menettäneenä kiinniottamisestaan 04.11.2009 klo 06.45 alkaen haastamiseen saakka.

Muuta huomioitavaa

Maksuton esitutkintapöytäkirja on tilattavissa:

Itäinen tullipiiri
Tutkintajaosto
PL 66
53501 LAPPEENRANTA
Puhelin 020 391 112 tai 020 492 5053
Telekopio 020 492 5064

Allekirjoitus

Seppo Väisänen
Kihlakunnansyyttäjä

Luettelo haastehakemuksen yhteydessä tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta

9010/R/0004254/09 TULLI

KOTKAN KÄRÄJÄOIKEUS

2 osasto
Karhulantie 38
48600 KOTKA
Puhelin 010 36 45702 Fax 010 36 45799

**HAASTE RIKOSASIASSA
Kutsu pääkäsittelyyn**

18.3.2008

Asiano:
R 08/304

TIMOFEEVA MARGARITA ALEKSEEVNA

TURKU ULITSA 20-43, PIETARI
- VENÄJÄ

Vireille 18.3.2008
Asia VEROPETOS
Syyttäjä Kihlakunnansyyttäjä Hannele Aho
Vastaaja(t) TIMOFEEVA MARGARITA ALEKSEEVNA
Asianomistaja(t) SUOMEN VALTIO TULLIHALLITUS

VASTAAJAN HAASTAMINEN

Käräjäoikeus haastaa Teidät vastaamaan oheisesta haastehakemuksesta ilmeneviin vaatimuksiin käräjäoikeuden pääkäsittelyn istunnossa.

Haastehakemukseen liittyvät asiakirjat ovat nähtävillä käräjäoikeuden kansliassa.

ISTUNTO

Aika Tiistai **13.5.2008**, kello 9:00
Paikka Kotkan käräjäoikeus
Karhulantie 38
48600 KOTKA
Istuntosali 1

LÄSNÄOLOVELVOLLISUUS JA POISSAOLON SEURAUKSET

Te voitte halutessanne saapua istuntoon vastaamaan vaatimuksiin. Se ei kuitenkaan ole välttämätöntä, sillä asia voidaan tutkia ja ratkaista poissaolostanne huolimatta. Tällöin voidaan rangaistukseksi tuomita sakkorangaistus tai enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistus. Käräjäoikeus kehottaa Teitä ilmoittamaan tiedot tuloistanne ja elatusvelvollisuudestanne.

Todistelu voidaan ottaa vastaan poissaolostanne huolimatta.

VAATIMUKSIIN VASTAAMINEN

Jos Te saavutte istuntoon, Teidän tulee istunnossa ilmoittaa kantanne Teitä vastaan esitettyihin vaatimuksiin (myönnättekö vai kiistättekö syytteen ja muut vaatimukset). Jos kiistätte syytteen ja/tai muun vaatimuksen, Teidän tulee ilmoittaa myös kantanne perustelut.

Käräjätuomari

Seppo Kujala

LIITTEET

Haastehakemus
Ohjeita vastaajalle

Уездный суд г. Esim. Oulu tai Vakka-Suomi
Ул. Katuosoite
Индекс FI- Postinumero
ФИНЛЯНДИЯ
Тел. +358-10- numero
Факс +358-10- numero
 kaupunki.ko@om.fi

**ВЫЗОВ В СУД
 ПО УГОЛОВНОМУ ДЕЛУ
 Вызов на основное судебное
 разбирательство**

12.01.2010 asianumero
 дата № дела

Asiakirjan vastaanottajan nimi
 Katuosoite
 Postinumero ja kaupunki
 Maa

Дело Asia
Обвиняемый(ые) Vastaaja(t)

ВЫЗОВ В СУД ОБВИНЯЕМОГО

Уездный суд вызывает Вас для дачи ответа на требования, изложенные в

- прилагаемом ходатайстве о вызове в суд
- письменном искомом требовании потерпевшей стороны,

в заседание уездного суда в рамках основного разбирательства дела.

ЗАСЕДАНИЕ

Время Päivämäärä, klo
Место Käräjäoikeuden nimi
 Osoite, sali nro

ОБЯЗАТЕЛЬНОСТЬ ЯВКИ И ПОСЛЕДСТВИЯ НЕЯВКИ

Вам

- следует явиться в заседание лично.
- следует явиться в заседание лично под угрозой штрафа в размере _____ евро, установленного на случай неявки без уважительной причины. Если Вы без уважительной причины не явитесь в заседание уездного суда или направите вместо себя своего представителя, тогда как Ваше присутствие будет по-прежнему рассматриваться как

обязательное, на Вас будет наложен установленный денежный штраф и как следующая мера назначен новый штраф в более крупном размере.

не обязательно являться в заседание для дачи ответа на требования, однако при желании Вы можете это сделать. Дело может быть рассмотрено и по нему может быть принято решение в Ваше отсутствие. В качестве наказания в данном случае Вы можете быть приговорены к штрафу или тюремному заключению на срок не более трех месяцев. Одновременно уездный суд просит Вас представить информацию о Ваших доходах и о количестве детей на прилагаемом бланке.

не обязательно являться в заседание при условии, что Вы дадите согласие на принятие решения по делу в Ваше отсутствие. В качестве наказания в данном случае Вы можете быть приговорены к штрафу или тюремному заключению на срок не более шести месяцев. Вы можете дать согласие, подписав и направив прилагаемый бланк о согласии в канцелярию уездного суда.

Если Вы не согласны на принятие решения по делу в Ваше отсутствие, Вам следует явиться на заседание уездного суда лично под угрозой штрафа в размере _____ евро, установленного на случай неявки без уважительной причины. Если Вы не дадите своего согласия и без уважительной причины не явитесь в заседание уездного суда, когда Ваше присутствие по-прежнему рассматривается как обязательное, на Вас будет наложен установленный денежный штраф и как следующая мера назначен новый штраф в более крупном размере.

УСТНЫЙ ПЕРЕВОД

Если Вы не владеете финским или шведским языками, Вы имеете право на бесплатный устный перевод на основное разбирательство дела. Если Вы намереваетесь явиться на заседание, просим Вас сообщить в срок до _____, на каких языках Вы можете отвечать по делу.

ОТВЕТ НА ТРЕБОВАНИЯ

Если Вы явитесь в заседание лично, Вы должны в его рамках изложить Вашу позицию по касающимся Вас требованиям (признаете Вы или отклоняете обвинение и другие требования). Если Вы отклоняете обвинение и/или другое требование, Вы должны также аргументировать Вашу позицию.

Если Вы намереваетесь представить доказательства, уездный суд просит Вас заблаговременно до заседания представить их в

письменном виде с указанием того, что Вы предполагаете доказать на основании каждого из них. Кроме того, Вы должны направить уездному суду (в виде оригинала или копии) те письменные доказательства, на которые Вы ссылаетесь. Вам также следует сообщить контактные данные свидетеля и другого лица, заслушиваемого по делу.

Подпись

Председатель суда
Уездный судья
Судебный нотариус

Nimenselvennys

Лицо для контакта **Etunimi Sukunimi**
Тел. +358-10- Puhelinnumero
Факс +358-10- Faksinumero
etunimi.sukunimi@om.fi

ПРИЛОЖЕНИЯ

Ходатайство о вызове в суд
Требование потерпевшей стороны
Инструкции для обвиняемого
Подтверждение о получении (подлежит возврату в суд)
Бланк о согласии (подлежит возврату в суд)
Бланк информации о доходах (подлежит возврату в суд)

KYMENLAAKSON KÄRÄJÄOIKEUS
 УЕЗДНЫЙ СУД г. КОТКА

Дата
 Päiväys

Дело №
 Dnro _____

Материалы предварительного следствия
 Esitutkintapöytäkirja

Вызов дан к сведению
 Haaste annettu tiedoksi

ИЗВЕЩЕНИЕ О РЕШЕНИИ
ILMOITUS RATKAISUSTA

Уездный суд г. Котка _____ принял следующее решение по делу:
 Kymenlaakson käräjäoikeus on ratkaissut asian seuraavasti:

___ наказание в виде штрафа
 sakkorangaistus _____

___ тюремное наказание
 vankeusrangaistus _____

___ условное тюремное наказание, испытательный срок истекает
 vankeusrangaistus ehdollinen, koeaika päättyy _____

___ последний день запрета на управление транспортным
 средством
 ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä _____

___ присужденная компенсация
 tuomittu korvaus _____

Секретарь бюро
 Toimistos sihteeri _____

ПРИЛОЖЕНИЯ
LIITTEET

- ___ Бланк банковского перечисления / Tilisiirtolomake
- ___ Инструкции о порядке обжалования / Muutoksenhakuohjeet

Postiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
Почтовый адрес	Телефон	Телефакс	Адрес электронной почты
Karhulantie 38 B	+358 10 364 5700	+358 10 364 5799	kymenlaakso.ko@oikeus.fi
48600 Kotka			

Если Вы не согласны с решением суда первой инстанции, Вы можете обжаловать его в кассационный суд.

Для обжалования необходимы:

- Заявление о несогласии и
- Кассационная жалоба

Заявление о несогласии

Заявление о несогласии с решением суда первой инстанции необходимо сделать в течение одной недели с объявления или вынесения решения, т.е., не позже чем на следующей неделе в тот же день недели, в который решение было объявлено или вынесено. Заявление подается в часы работы устно или письменно в тот суд первой инстанции, который вынес решение, или в его канцелярию.

Адрес и часы работы канцелярии суда:

Kotkan kärjäoikeus
Karhulantie 38
48600 КОТКА

Телефакс: 010 364 5799
E-mail (электронная почта): kotka.ko@oikeus.fi
Часы работы: 8.00 – 16.15

Заявление о несогласии можно делать лично, через представителя или курьера, почтой, телефаксом или электронной почтой. Заявление пересылается на риск и страх отправителя. В случае опоздания заявления жалобщик утратит право обжалования. В письменных заявлениях необходимо указать адрес отправителя.

Арестованные или заключенные лица, в том числе и те, которые отбывают тюремное заключение вместо денежного штрафа, могут подать заявление тоже начальнику тюрьмы. Если срок подачи заявления о несогласии для такого жалобщика истекает в момент, когда он из-за судебного процесса или перевозки заключенных находится вне тюрьмы, он может сделать заявление в день после возвращения в тюрьму.

В военном судопроизводстве возможно делать заявление о несогласии тоже у начальника того подразделения или у командира той части, в которой жалобщик служит. Содержащийся на гауптвахте или под иным военным надзором может делать заявление у начальника гауптвахты или прочего военного учреждения.

Допускается также ограничить заявление о несогласии только частью решения суда первой инстанции. Об ограничении следует упомянуть в заявлении о несогласии.

В заявлении следует также сообщить, каким способом можно доставить жалобщику составленный по делу официальный экземпляр решения суда, который нужен для кассационной жалобы.

Заявление о несогласии возможно отозвать в течение срока, установленного для подачи заявления. На отзыв распространяются те же положения, как на подачу заявления о несогласии.

Подача кассационной жалобы

Срок подачи кассационной жалобы составляет 30 (тридцать) дней, считая с первого дня после объявления или вынесения решения суда первой инстанции. Кассационная жалоба подается в письменном виде в канцелярию вышеупомянутого суда первой инстанции. В военном судопроизводстве письменную жалобу можно также направить в то военное учреждение, которое согласно закону имеет право принимать заявление о несогласии.

Инструкции о кассационном производстве приведены в "Информации о кассационной процедуре", которая приложена к официальному экземпляру решения суда первой инстанции.

Ответная жалоба

В связи с обжалованием противная сторона жалобщика может без объявления несогласия обжаловать со своей стороны это решение. Срок подачи ответной жалобы составляет две недели с окончания назначенного жалобщику срока обжалования.

Продление срока

При необходимости жалобщик может в течение срока подачи кассационной жалобы ходатайствовать о продлении срока, если подача жалобы в установленный срок была невозможной по уважительной причине или в силу прочего непреодолимого препятствия. Адресуемое суду первой инстанции ходатайство подается в канцелярию суда. В военном судопроизводстве возможно направлять ходатайство в вышеуказанные военные учреждения.

Дополнения к жалобе

Если поданная в срок жалоба оказывается неполной, кассационный суд может предложить жалобщику дополнить и уточнить ее. Если жалобщик не вносит дополнений и жалоба имеет так много недостатков, что она не годится как основа пересмотра в кассационном суде, жалоба будет оставлена без рассмотрения.

Правовая помощь

Правовая помощь пребывает в силе на всех юридических инстанциях, на которых ведётся рассмотрение дела. Правовая помощь, назначенная к предоставлению в суде первой инстанции, таким образом, пребывает в силе также и в суде второй инстанции (апелляционном суде). В случае если лицо, не имеющее правовой помощи, желает получить правовую помощь для подачи решения суда на обжалование, такое лицо должно запросить правовую помощь в устной или письменной форме в бюро по предоставлению правовой помощи. В деле, рассматриваемом в суде второй инстанции, правовая помощь не может быть предоставлена задним числом таким образом, чтобы она касалась меры, предшествующей заявлению на обжалование. Исключением является случай, в котором лицо, подающее на получение правовой помощи, окажется в состоянии предоставить уважительную причину, по которой оно не подало на предоставление ему правовой помощи на более раннем этапе.

Судебная пошлина

За рассмотрение жалобы в кассационном суде взимается судебная пошлина, которая составляет 89 для уголовных и 179 для прочих дел. Внести пошлину обязан жалобщик или его правопреемник.

Судебные издержки по уголовному делу не взимаются в том случае, если в решение суда первой инстанции вносится изменение в пользу стороны, подавшей на обжалование. Судебные издержки также не взимаются с того, кому предоставлена правовая помощь или же в случае если лицо на каком-либо ином установленном законом основании освобождено от обязанности оплачивать судебные издержки.